

1

העשר

ואין נטמן לפניה מוטעו... אן לפרט וטעמו מוטעו דמי...
דמיא קשר במס להא לא קרדון חלוקין מוטעו...
מקד חיה דללא מילתא דמסקא חיה דלמני טעוין מוטעו ולא...
לאו נטר ועומד קא מטיא אן קרין חיה וטק וקין

הבית (ב) לניהולו וליבירן (ד) רשב"ג
אמר לא כל הביבירן שין זה הכלל מחוסר
צידה פטור שאני מחוסר צידה חיובי ;
גמ' *אין הרם אין צדן דניס מן הביבירן
ביים ואן נוחנין לפניהם מוטעו אבל צדן
צידה ועוף ונוחנין לפניהם מוטעו והיבירן
*ביבירן של דוחה ושל עופות ושל דניס אין
צדן מהם ביום טוב ואן נוחנין לפניהם
מוטעו קשיא דהא אידה קשיא עופות
אעפומה פלגא דהא אידה לא קשיא דהא
רבי יהודה הא רבנן אלא עופות אעפומה
קשיא וכי חיובא עופות אעפומה נמי לא
קשיא וכו' (א) ביביר מקרה הא ביביר שאני

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה
מקרה זה כבשל כשעל מקרה

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

עין שמואל
ד' תמוז

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

מסכת
העשר

ענין זילא מאנויות (קמ)
ענין מאנויות (קמ)
(קמ) ענין זילא מאנויות (קמ)

צינונים

ז ישב. ק"ו ע"ג מ"י
סס הכ"ג סמ"ג סס
עו"ע סס סעף ז':

שינויי נוסחאות

ז האחד. ג"י ומשכ"י
אחד. נמשל"פ לו אחד.
מלאהו. נמ"ק נבל המטה
מלהו. ישב השני.
נמשכ"י וישב. נ"מ
ובא השני. ישב
הראשון. נמ"ל ישב לו
הראשון. נמ"מ ישב
האחד. בצדו. ג"י
ונמשכ"י לו בצדו.
(הא) למה. נמשכ"י
למא. (את) ביתו. נמ"ק
למא (וסס לשמרו כמו
שהוא ג"י):

תוספות חדשים

(הריב דיה) ור"ש פטור
ואין הלכה כר"ש. וכ"פ
נש"ע סימן ש"ו סעף
ה': ז (ברעיב דיה)
ונמצא בו ומותר
עכ"ל. וכ"פ נש"ע סס
סעף ז': (תרי"ט) דיה
אמ"פ בו אלא
כדפרישית עכ"ל. אבל
הלשון והלך לו משמע
שהלך לדרכו ואפילו למח:
גם הרמב"ם נחנורו דייק
שמות השני לשב וא"ל
לעמוד וכ"מ נגמרה גבי
פטור ע"ש ול"י כפשוטו
שהלאשון יבד ומלא רוחב
הפחה והשני ישב לפניו
ממנו תוך חלל הפחה
נעזי החמה וממלא ג"כ
רוחב הפחה וא"כ הו
נבית זה ג' דלמות זה

לפנים מזה אמ"פ שנפתח הא' עדין הבית נעול וק"ל. והנה המ"א נסמך ש"י ס"ק י"א השיג על המור"ט בעיקר הדין ועדמה שמוחר השני לשב אפילו כשהמקום פנוי בעמידת הראשון כיון
דכבר הצבי נלד. ואין ג"ל ד"כ הל"ל נבמתי הא' רכוחא דהשני מותר לו לשב אחר עמידת הראשון ולמה אמר שיבד מחלה גם הרמב"ם מייקין כל נלשונו כפי"ה מה"ש ע"ש דיו"ק דלילת
דלנא יפה כיון המור"ט וכ"מ המור"ט שביבא המור"ט ד"ה ונמצא בו (ממור"ט ד"ה ז').

ז נאף ע"פ שעמד הראשון והלך לו. כלומר לפניו אל
מוך הבית לאלמ"ה היאך אפשר שהשני ימלא מקומו של
ראשון מבלי שתחלה המקום פנוי מאין יושב ולא הצבי
אינו נילוד ונמצא כשהשני חוזר אח"כ וממלא הפחה הוא
זרדו להצבי ולמה יהיה פטור אלף

כדפי'. נ"ל: ונוע"ל את ביתו
וכו'. וכתבו המוס' וא"ת מאי
אולמיה דהך מהך ונראה לריב"א
דק"ד דבא וישב נלדו למסר
משום דמיחזי דלהוסיף שמירה
הוא נאל: ונמצא צבי שמור
בתוכו. פי' הר"ב צבי שהוא
נלוד כבר וכן לשון רש"י ופירש
הר"ן כגון שיש צבי בתוך הבית
והדלת מגופה והוא שמור בכך

וזכר זה ונעל עוד נמנעל אמ"פ שמוסיף לו שמירה על שמירתו מותר ולא אמרינן הרי זה כאלו לא היה שם
שאלמלא נעל הוא שמה היו הדלמות נפתחות והצבי נמלט כך שני זה מותר לו לישוב נלד הראשון כיון שהראשון
מלא את הפחה אף ע"פ שלאחר שנפתח הראשון נשאר הצבי נלוד מחמת השני אי נמי כגון שהיה צבי קשור בבית
זה ונעל שאמ"פ שניתר הצבי אין אומרים לזה שיפתח את צימו כדי שימלא הצבי כיון שבשעה שנעל צהיתר נעל אף
זה השני כיון שבשעה שישב צהיתר ישב אין מחייבין אותו להסתלק משם לאחר שנפתח הראשון ע"כ:

ז ישב האחד על הפחה ולא מלאהו בו. אמרם פטור בכאן הוא פטור ומותר.
מלאכת שלמה
פטור. פטור ומותר קאמר מדקמי סיפא הא למה זה דומה
לנועל צימו לשמרו ונמצא צבי שמור בתוכו: ס"ק פרקא

י כ"ן
כה אמ"ג דכבר אשמעין כן לעיל (פי"ה מ"ה). קמ"ל הכס אמ"ג
שאמ"פ עשה כל אחד מלאכה והרי עכ"פ היה יכול כל אחד
להוציא כשיעור שבהכרח. אפי"ה ר"ש פטור. וקמ"ל הכא לרבותא
לרצון אמ"ג שכל המלאכה א"א רק ע"י ג' אפי"ה מחייבין:
כו ר"ל לפניו מהראשון מוך חלל הפחה. וממלא גם הוא הפחה.
והו כמו ג' דלמות. וכשנפתח הראשון עדין הב' נעול: כז ולא

דע שצבי סס: כז דלון מחייבין אותו אח"כ לפחות הדלת
כשיודע לו שצבי סס. כיון דממילא נשאר נלד. ה"ל הו"ל ע"י
ישיבת הראשון כאלו היה הצבי כבר קשור בבית. וע"י ישיבת השני
הו"ל כאלו אח"כ נעל הבית. וע"י עמידת הראשון הו"ל כאלו
הותר הצבי מקשורו. שאינו מחייב לפחות הדלת אח"כ. כיון דממילא
נלד. ולכתי מותר אפילו לכתחילה (מג"א ע"ה):

ז תרי"ט דיה אמ"פ בו אלא כדפרישית ג"ש ע"כ. ולשון הלך לו דמוק ועדיפא הוה למלא לממני ונכנס. אולם לא ידעתי למה לא פירש המור"ט שהראשון וגם השני נפנים הבית היו
וישב הראשון בו ובה השני בו ועמד הראשון והלך לו לדרכו על פני החוץ. ועיין מג"א סימן שט"ז ס"ק י"א שמשגיב על המור"ט לענין דלנא:

חידושי מהרי"ח
ז תרי"ט דיה אמ"פ שעמד הא' והלך לו. כלומר לפניו אל תוך הבית בו עכ"ל. וי"ל ג"כ שהלך לחוץ רק שהשני ישב בתחילה בצידו תוך הבית ואז כשעמד הראשון
והלך לו לחוץ נשאר זה שבפנים ומלא את הפחה וק"ל:

הלכתא גבירתא כלא דפרק י"ג
משנה ד. המלבן צמר. או פשתן. או כל דבר שדרך ללבנו ושפשו והחליקו ע"י
מאנגעלהאלץ וכדומה. או שעשה דבר אחר שהתלבן על ידו. כגון שהניחו בחמה
חוק עליו מים חייב. ושיעורו בחוט ארוך ד' טפחים: תולדתו המכבס בגד במים
או ביין לבן בין שנתן בגד מלוכלך במים (ו"א אפי' אינו מלוכלך). בין ששפך מים
על בגד כזה. וכ"ש כששפשף צד אחד של בגד במים על הצד הב'. הסוחט בגד
במים חייב. ובשער ובעור פטור ואסור. מותר לשפוך מים על מנעל מטונף לנקותו.
אבל לשפשף צד א' על ב' דהוא כבוס אסור וחייב. ובבגד אפי' לשפוך מים ואפי'
מעט אסור ולי"א אפי' בגד נקי. ורק לקנח ידיו בכפה מותר. וינער ידיו תחלה
היטיב מהמים. מותר לנגב כלים רטובים בכפה המיוחד לכך. אבל לא כוס צר
אסור לכסות כלי מלא משקה עם מפה. אא"כ מיוחד לכך. לסנן מים צלולים
בסודרים. ואפי' לשתות דרך סינון. רק בשעת הדחק מותר. מותר ליתן תחת התניוק
ווינדעלן נקיים בעריכה שרוחצין אותו בה. ובשעת הדחק אפילו ווינדעלן
מלוכלכים. תניוק שהשחין על בגד אסור לשפוך מים על הבגד כדי לבטלן לצורך
תפלה. ומש"ה לא יקח תניוק בחיקו כלי הפסק כר. בגד שנשרה במים אסור
לטלטלו שמה יסחוט. ומש"ה אין מקנהין בספוג. משא"כ סטרטוס המיוחד לכך

משה א. האורג שיעורו לכה"פ בבי' חוטיין ברוחב ב' אצבעות וכן המדקדק
ומפריד החוטיין בשעת האריגה והקולע הוא תולדת אורג ואין קליעה פחותה מג'
נימין (וקליעת שער ראשה דרבנן משום בונה):
משנה ב. ג. המתקן ב' עניבות שבשעפטע להיות לבתים לבי' חוטי שתי או
שהשכיב ב' חוטי השתי בכלי הנקרא (קאמס) והקיש עליהם בקאמס. כדי
להסמיכם ולצרפם אל החוטים הארוגים כבר. ואפי' רק הכניס ב' חוטי שתי
באריגה דנפה (פינינעס ויעב) או דכברה שהוא אריגה גסה (גראבעס ויעב) או דסל
חייב: הפוצע ב' חוטיין. דהיינו שהסיר חוטי שתי מהערב הארוגים יחד. בלא
התכוון לקלקל. חייב. ותולדתו הסותר קליעת החוטים ברוחב ב' אצבעות לתקן.
ולראב"ד פוצע. היינו שלאחר גמר האריגה חותך הצי"ג מהחוטיין של הכובד
העליון. הנקרא קעטטענבוים. ולר"ן היינו כשניתן לו חוט באמצע האריגה. פוצע
האורג ראשי החוטיין ושזרן יחד עד שיהא נארג. והעושה שערפיע להניח על
החבורה כמו שעושים הרופאים. לחיי אדם הו"ל פוצע. ול"י דהוה כחופה גומא
וא"צ אלא לעפרה דפטור. והסכים עמי ע"ד צוק"ל. הקורע ונתכוון לתקן עי"ז
חייב. ולרמב"ם דמחייב במלאכה שאצל"ג. אפי' בקרע ככעטו או על מתו חייב.

מצניות כבר חנון
בזמנא סכניא ה. וזל ינואל

ש
ה:
ל:
ס
ר
ז:
ה
ו,
ז
י
ז
י
י
י
י
י

לו מאתמול, ונראה לי דלשון הר"ן אטעמיה וכו' (מגן אברהם), ואני מצאתי בתוספתא פרק י"ג ראייה לתוספות יום טוב זה לשונו, הצד צבי בחצר שיש לה שני פתחים פטור נעל הראשון את הפתח בא שני ונעל את הפתח השני חייב והראשון פטור חזר הראשון ופתח ונעל הראשון חייב על צידה שניה, עד כאן, הרי להדיא דאם נפתח הפתח ונעול חייב אף שהיה ניצוד כבר. עוד בתוספתא שנים שצדו את הצבי שניהם פטורים צדו הראשון והניחו שניהם חייבים צדו הראשון ונתנו לשני הראשון חייב והשני פטור, עד כאן, ומה שהביא מגן אברהם ראייה מרש"י נראה לי דרש"י מיידי דניצוד מאתמול דהיינו שקשרו ובשעה שפתח ונעול עדיין קשור הוא כמו שכתב הר"ן, ובאמת דברי הר"ן משמעותן כתוספות יום טוב ומה שפירש מגן אברהם בר"ן יש להשיב עליו טובא ואין להאריך גם מה שתמה מדפותחין ונועלין פתח בבית שיש בו תרנגולים לא קשה מידי דבתרנגולים אין צידה כמו שיתבאר בסימן תצ"ד ובמה שיש צידה באמת אסור לנעול:

סעיף ז

יז מותר אף לכתחילה. (גמרא וטור), אסור להעמיד המצודה בשבת לצוד בו עכברים (מגן אברהם):

יח [לבוש] כמו שיתבאר וכו'. דהיינו שהוא מלאכה שאין צריכה לגופה, וכתב מגן אברהם דלרמב"ם בסעיף שאחר זה הטעם משום דאינו צד כדרכו אלא מתעסק בו דהא אין במינו ניצוד עד כאן לשונו, וצריך עיון דאם כן אף לצורך היינו לרפואה הוא פטור וכן משמע במשנה ריש פרק שמונה שרצים דנחשים ועקרבים במינו ניצוד, אבל אישתמיטתיה בספר יראים ובפסקי רקאנטי סימן קכ"ח דכל צידה שאינו אלא להבריח ההיזק ממנו מודה ר' יהודה דלא מיקרי צידה:

סעיף ח

יט ושאר שרצים וכו'. כגון תולעת ונחשים ועקרבים ורש"י ריש פרק שמונה שרצים) ברטנורה ור"י פירשו נמי חלזונת החובל באדם או בבהמה חבירו דרך נקמה לרמב"ם חייב ולדאב"ד פטור והוא הדין בקורע אבל החובל לרפואה חייב לכלי עלמא:

כ והרמב"ם וכו'. ורוב פוסקים כסבא ראשונה וכן פסק בשלטי גיבורים, ובש"ס מבואר העולה דג מספל של מים ומניחו עד שזב רירו בין סנפיריו עד שנמשך האצבע כשמניחו עליו חייב משום נטילת נשמה דאי אפשר לחיות עוד וכתב מגן אברהם לכך זיהר שלא יצוה לעובד כוכבים ליטול דג מן החביות של מים אף שירא שתמות עיין סימן ש"ז:

כא [לבוש] שדרכה וכו'. כמדומה שלא דקדק בשבת דף ק"ז דפרעוש אין במינו ניצוד ומכל מקום פטור אבל אסור מדרכנו ולכן משום צערו מותר לכתחילה וכן מבואר ברמב"ם וסמ"ג וסמ"ק ופוסקים:

שלא יעשנה מצודה, עד כאן, למה לי ולא תימא וכו' כפשטיה אתיא נמי שפיר שלא יתכוין אף דיש מקום לר' שמעון מכל מקום צריך שלא יתכוין גם מאי פריך שם פשיטא הא קא משמע לן טובא דאף בזה צריך שלא יתכוין. כתב בתשובת ר' יום טוב צהלון כשבורחין הצרעים מהכוורת ויושבין בכותל במקום קרוב ולוקחין מטה אחד ומושחין אותן במיוימ"ן ומניחין אותו כנגדן ומדברין להם דברים טובים עד שמתקבצין כולם במטה ולוקחים המטה ומכניסין לכוורת אפילו ישראל אפשר דשרי בשבת דמה שמדבר להם אינו צידה כיון שאינו חובשן ולא נותן בשבת דבק או שום דבר כדי שלא יכרחו אלא עדיין יכולין לברוח כל שכן לומר לכוותי:

סעיף ה

יג חייבים וכו'. ואם אחד יכול ואחד אינו יכול היכול חייב והשני מסייעו ואין בו ממש ופטור (רמב"ם). מותר לפתוח מפני הצבי או לפרקו ממצודתו ובלבד שלא יטלטלו (מטה משה). נכנסה לו ציפור תחת כנפיה כסותו יושב ומשמרה עד שתחשך (גמרא):

יד [לבוש] ובא אחר ונעל וכו'. והרשב"א כתב שבירושלמי נראה שמותר לנעול לשמור ביתו אף על פי שעל כרחק ניצוד הצבי ממילא שרי ובלבד שלא יתכוין לשמור את הצבי ואין להקל כל כך, עד כאן, והר"ן הקשה דפסיק רישיה הוא ובשלטי גיבורים כתב ליישב דעת הרשב"א ומכל מקום אין להקל (מגן אברהם). ואני עיינתי ביישוב שלטי גיבורים והוא דהא דפסיק רישיה אסור היינו שאין מתכוין ועושה דבר היתר עמו אבל אם עושה דבר היתר ויתכוין גם לדבר היתר אז אפילו עביד פסיק רישיה ומכוין גם לו שרי, עד כאן, ותמיהני דהא בסוכה דף ל"ג ממעטין ביום טוב והא קא מתקן ביום טוב ומשני שלקטן לאכילה ור' שמעון היא דדבר שאין מתכוין מותר ופריך והא מודה פסיק רישיה וכו', הרי דאף שעושה היתר ומתכוין לו עמו אסור, ועוד קשה מביצה דף ל"ו שם דפורסים מחצלת מפני החמה ואפילו הכי קאמר דפסיק רישיה הוא, ועוד קשה משבת דף ק"ג ע"א עיין שם, לכן אני אומר דאף שעושה לשמור חייב מיהו אם לא ידע שיש צבי בביתו ונעל לשמור אין צריך לפתחו ופטור:

טו כבר ניצוד וכו'. והוא הדין כשהיה קשור בביתו מותר לנעול ואף דניצוד אחר כך אין צריך לפתוח הבית כדי שיצא כיון דבהיתר נעל (ר"ן):

סעיף ו

טז טז והולך לו וכו'. כתב תוספות יום טוב שהלך לתוך הבית דאי לא תימה הכי היאך אפשר שהשני ימלא מקומו של ראשון מבלי תת תחילה המקום פנוי מאין יושב ואז הצבי אינו ניצוד ונמצא כשהשני חוזר הוא צודו, עד כאן, ותימא דאטו מי שיש לו תרנגולת בתוך ביתו ונפתח הפתח יהא אסור לסתמו אלא על כרחק כיון שהוא ניצוד כבר שרי דהא רש"י כתב דאין זה אלא כשמרו לצבי שהיה

76 טז

הלכות שבת סימן שמו

קבו באר הגולה

* חייב נעלו שנים (כא) פטורים * (כב) אין אחד יכור נעור ונעלו שנים (ו) חייבים . הגה ואם הפתח כבר ח שם כמשה (כג) מנוסף מותר לנעלה כמנועול (ר"ן פרק האורג והמניד פ"ו) : * חייב אחד על הפתח ומלאו (כד) יכול השני לישב בצדו ואפי' אם עמד הראשון (כה) והלך לו השני פטור * ומותר והראשון ידעו וכלמפרס (כו) חייב : * ז' הצד * נחשים בשבת או שאר רמשים המזיקים אם לרפואה חייב (כז) ואם להזניח בשבת ק"ז

באר היטב

אבל אסור שאינו יודע אם יגוד אם לא תוספות דף י"ז . ונ"ל דמה"ט אסור להעמיד בשבת המלודה לגוד בו עכברים מ"א : (ו) חייבים . ואם אחד אינו יכול ואחד יכול היכול חייב והשני הוא מסייע ואין בו ממש ופטור רמב"ם פ"א . מותר לפתוח הבית

באר הלכה

פטור אבל אסור ולפי"ז יש לזכור מאד כאם קנה טוף קודם השבת ועדיין לא הורגל העוף בהבית ואירע שנגנב בשבת לתוך הכלוב שלו (הוא מקום המיוחד לנכור בו הפותח) שלא לפתוח את דלת הכלוב דכופ נחשב לידה גמורה שם המקום קלר ומעט ליה כהד שחיה משא"כ כשהוא בבית ועיין לקמן בס"כ ומב"ב שם : * חייב . ודוקא כשידע כעת הנעילה שגבי בחיבו אבל אם אח"כ טרד לו שיש שם לבי פטור דזה דומה לנחמיו להגביה חלוש וחתך מחובר דלחוט הוא ואפילו אם נחמיו אח"כ שלא לפתוח הדלת עד שהכריז מהם הלבי גב כן אין חיבור נדבר וה"ה ביטב על הפתח ולא ידע שגבי בחיבו ואח"כ טרד לו שיש שם לבי מותר לו לישב ולשאור עד שתחשך מפני שקדמה לידה למחשבה [הרמב"ן בליקוטיו] ועיין בחידושי הרשב"א שם שמלמד ג"כ לבסוף בהרמב"ן וכן מוכח מהדין בהתוספתא כרמב"ן מדקתמר ה"ל להיט זה דומה ובי' ועיין בשבת ק"ז פ"א בהגה"ה ולגוף ק"ת של הרשב"א שמתחשך לכתחלה בזה : * אין אחד וכו' . ואפילו אם היה בעל כח גדול אלא ששעה בלחוש שהוא לבדו לא היה יכול לעבדו כגון ששעה בלחוש את שערך לסיבות האחר מני מקרי חייב יכול וחי"ב [וה"ש בשם התוספות פרק המניע וכו' הרשב"א והרמב"ן פ"א] : * יושב אחד על הפתח וכו' . נסתפקי' ביטב על הפתח כשגנת שבת או שגנת מלאכה [דכמניד מותר לקמן בש"ס ס"א דאסור לו לטולס ליהנות מזה] ואח"כ טרד לו אם מותר לו לישב עד שתחשך דמאי דהוה כוה ולא יתקן האיטור כמה שיסתלק ומדברי התוספתא שהובא בהרמב"ן והרשב"א אין ראי' לזה פ"א ח"כ מדברי הרמב"ן שהבאית בחלה ובפרט מדברי הרשב"א שכתב מהדין טעם היתר לישב ולשאור עד שתחשך מפני שלא עבר חיבור דאורייתא כמה שכתב מתחלה בשמע דכתיבט אסור לישב כשטרד לו :

וכ"כ מהרש"א וכו"ה וא"כ ליכא חיבור דאורייתא ואפי"ה אסור פסיק רישיה . ואם יש בו הור קטן אך אינו נראה שרי דלא הוי פסיק רישיה תוס' בינה ועי' במהרש"א שם . הפורס מלודה ובשעת פרישתו נכנס חיה לתוכה חייב אבל אם נכנס אח"כ לתוכה פטור

משנה ברורה

יכול לברוח : (כא) פטורים . דכתיב ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעט הארץ בעשונה וגומר ודרשין בעשונה העושה את כולה ולא העושה את מקצתה וא"כ כיון שכל אחד בפני עצמו יכול לנעלו הרי כ"א אינו עושה אלא מקצתו : (כב) אין אחד יכול וכו' . אורחיה הוא לנעול בשנים והרי לכל אחד מלאכה דכלאו היהו לא מתעבדה [רש"י] (כה) ואם אחד יכול לעשות בעצמו והשני אינו יכול ועשהו שיהיה זה שיכול חייב דמסייע אין בו ממש והוי כאלו עשה הבל לבד וזה שאינו פטור (כז) אבל אסור : (כג) מנוסף . פי' סתום בלחוש שאין הלבי יכול לברוח ע"כ מותר לנעול והמנועול רק שמירה הוא ולא לידה דכבר יגוד ועומד (כז) וכן כשהיה הנבי קשור בבית מותר להגיף את הדלת ואפילו אם ייתר הנבי אח"כ א"ל לפתוח הדלת כדי שיהא כיון דביתו סתם הדלת : (כד) יכול וכו' . ואפילו (כה) אם כוננו בשביל הנבי שרי כיון דכבר נגוד ע"י הראשון : (כז) והלך לו ומיירי (כט) שבעת שהלך הראשון לא זו השני ממקומו כלל ובגוף שהיכחו הייתה לתוך הבית (ל) או שהשני יושב בתוך חלל הפתח מכפנים להבית והראשון אינו בתוך חלל הפתח לתוך וגמלא כשהלך הראשון נשאר הוא על מקומו וע"כ מותר לו לכתחלה לישב עד שתחשך (לא) אף שהוא מתכוין בשביל הנבי כיון דאינו עושה מעשה מחדש אלא הוא שומר להנבי שכבר יגוד דאם היה להיפוך שהשני יושב בתוך והראשון מכפנים ח"כ היה נזיר השני לוקם ממקומו בעת שהלך הראשון לתוך ומיילא נחבטלה לידת הנבי וכשחזור השני לישב על מקומו למלא את הפתח הרי הוא חייב משום לידה . אסור לנעול את ביתו כדי לשמור כלי ביתו אם יודע שיש לבי בחיבו (לג) אפי"ם שאין מתכוין ללידת הנבי והוי פסיק רישיה ואסור מן התורה (לד) וכו"ה אם מתכוין בשביל שיהיה . יושב אחד על הפתח ולא מלאהו וישב השני ומלאהו השני חייב שעל ידו נעשה הצידה . (לד) כנגסה לו אסור תחת כנפי כסותו אף דכבר יגוד ועומד הוא מ"מ אסור לו ליקח בידו (לה) משום מוקפה דבע"ה אלא יושב ומשמרו עד שתחשך או אם יש לו בית הולך ומיחו סם . (לו) מותר לפתוח את הבית בפני הנבי או לפרוק אותו ממלודתו וכלכד שלא יעלעלטו (לז) חייב . דמקרי (לו) דבר שנמנו ניגוד : (כז) ואם בשביל וכו' . היינו (לה) אפי'

והלך לו . עיין במ"ב שהעתיקו דברי התו"ט לדינא שכן סוכרין רוב האחרונים וכמעט כולם ודלא כהמ"א שכתב דהיכא שכבר ניגוד פ"א ח"כ לא שייך בו לידה ומותר לסגור הדלת לדידה אם מתוין לשמור ביתו ולא לגוד העוף דאליה גס להמ"א אסור כן כתב בספר נהר שלום ולפי"ז אם קנט טוף מחדש קודם השבת ועדיין לא הורגל העוף בהבית ואירע שנגנב הדלת אסור לסגור אח"כ דנחשב פי"ז לידה גמורה ויש כוה חיוב חטאת [א"ר] ואפילו אם מתוין כסגירתו הדלת לשמור ביתו לבד פסיק רישא הוא וכמ"ס מב"ב סק"ז וכו"ה אם מתכוין לשמור העוף שלא יא' מן הבית [ודוקא כשהבית קלר דמטא ליה כהד שחיה אבל אם הבית גדול או שהעוף כבר מורגל בבית וכו' הוא מעלמו לערב למקומו דאין בידתו לכו"ט רק חיבור דרנבן וכדלקמן במ"ב י"ל בס"ג לא נגוד על פתיחת הדלת אחרי שכבר יגוד ק"ת פ"א [פמ"ג] . ובאמת אי אפשר לזכור בזה כלל פי"כ כדי להנלל מחילול שבת ראו לזכור כשקונה טוף מחדש קודם השבת והבית עדיין במ"ב דמיירי בלין דרכן להמית כשיתכן ואפי"ה פטור פי"ג ונ"ל דמקומות שדרכן להמית כגון נחש ב"א ופקרב בחי"ב [עיין שבת ק"א פ"ב] אפשר א"כ שטור כיון דמלום לנערו מן העולם כדי שלא ירובו בני אדם וכדלקמן בס"י דומה למה דאמרינן כיומא פי"ד בתיקון הטובע כהר פורס מטדה ומעלהו ואפי"ג דקמיון למיחל דגים וע"כ כתי' רש"א ובר"ן ס"ס האורג ויש לדחות דהכא קמיון רק לרפואה ולא לתועלת שיהיה ח"כ דומה למה דאמרינן כספחים כ"ה לא אפשר קמיון אסור פי"ג וגם בסוף בסוגיא לניען שמיחת אבידה דעלם כשעושה הוא כרליו והי"ו מן התורה כמו שכתבו הסופקים וא"כ כ"ה ס"ה אף דעלם כשעושה הוא זלטה כמקום שרגילין להמית אדם מ"מ גרע כמה שהוסף כוננו ועיין : * נחשים וכו' . עיין במ"ב דזה הוא דבר שנמני ניגוד כ"כ האחרונים מדחי"ב כגדל לרפואה

שער הציזין

(כה) מ"א כשם הרמב"ם : (כו) פמ"ג : (כז) א"ר כשם הר"ן : (כח) הרמב"ן בליקוטיו על שבת : (כט) תו"ט וא"ר ומחד משה ותוספות חמ"ס וכו"ה דלא כמ"א ועיין בא"ר שכן הוא מפורס בהתוספתא וכן פירוש הר"ן יורש ג"כ כהתו"ט כמו שכתב הפמ"ג פי"ג ומרש"י אין ראי'ה כמו שכתב חמ"ס ה"ל : (ל) תו"ה : (לא) מוכח הרמב"ן שם : (לב) ר"ן וריענ"א דלא כרשב"א וכן פסק בא"ר ותוספות שבת : (לג) שם ועיין מה שכתבתי בספריי אהבת חסד בפרק ז' בתיב הסמד אות ג' שבידתי שם מן הס"ס דפסחים כ"ה ע"כ כסוגיא דלא אפשר וקמיון דזה נודחי אסור מן התורה ואולי דגם להרשב"א אינו מותר רק כשעסקר טמנו בשביל שמירת ביתו וכוה אחי שפיר לישאל דהירושלמי שהובא בהרשב"א והר"ן וגם בפסחים מיירי שמתוין לנעוה כשוא חלוש לדינא אין דעת הסופקים להקל בזה ככל גווי עיין בספר א"ר ובחידושי רש"י שהביא ראי' מה"א דמ"ג ה"ל ג"י וכו"ה אף שאין דעתו רק לכסות הכלי : (לד) גמרא : (לס) פמ"ג וכו"ה : (לו) מ"א כשם הפ"מ : (לז) עיין בפמ"ג וכל האחרונים כתבו דמקרי דבר שנמני ניגוד : (לה) דל"ה לא

הגיל לא הקשה ממדליק בית או צירח דהתם ודאי חשיב כאלו כולו דולק היקף כיון דהוא דבר אחד אלא הקשה ממדליק גדיש. אך מי"מ שייך במדליק בית קל"ג"מ אף דמתחייב ממון גם אח"כ מטעם דמי"מ המיתה מגיע לו עבור כל משכו ומשכו שדולק אפי"ג שהאיסור אינו מתגדל מי"מ דל כל משכו ומשכו יבא החיוב על משכו האחרון וכיון שכן שפיר הולך הש"ס ברכות הג"ל לומר עמוד ראשון דוקא כיון דהבדלקה של אח"כ אינו מוסיף שום חיוב. אך יש לדחות דמי"מ לא מיקרי כל משכו שבת ממלאכה עצירה כמו דחזין דאמרי קל"ג"מ. אולם משי"ב מקורם נלע"ד נכון.

ודע דמאוד נפלאהי על הגאון רמב"ם בנדר"ה כתובות (דף נ"א) שכתב דכוונת הירושלמי דעל כל שיבולת ושיבולת. הוא מטעם הייב מיתה שוגגין. ובמח"כ"ג חוץ דמבואר בירושלמי שם להיפוך דקאמר סברה זו גם לגבי לאו דחסימה דהוא רק במלקות וקוי"ל הייב מלקות שוגגין חייבין. רק כוונת הירושלמי פשיטא דכשאלו ממיתין אותו או מלקין אותו בעונש הוא על כל משכו הצערה שנעשה ועל כל משכו מהחסימה. והבבא"ה מחפשתה על כל המעשה ח"ו. אבל חוץ מה מבואר להדי' צ"ע"ס דינן להיפוך והוא בחולין (דף פ"א ע"ג) גבי אור"י דאם שחט השני נע"ז וההרוו צו משום ע"ז ומשום אור"י גם ר' יוחנן מודה דמיתה פוטרת במלקות. ולהבבא"ה הג"ל כרי כיון דר' יוחנן ס"ל התם דחייב מיתה שוגגין אינו פוטר ממלקות א"כ אמאי לא יתחייב משום אור"י על הגמר שחיטה כיון דנתחייב כבר משום ע"ז על החילת שחיטה דישנה לשחיטה מהחילה ועד סוף ויתחייב על הסוף משום אור"י כיון דחייב ע"ז שצ"ס חשיב כה"מ שוגגין להגאון הג"ל ואינו פוטר ממלקות כר' יוחנן וע"כ כמו שכתבתי דהבבא"ה והחייב מתפשט על כל המעשה ח"פ.

יכול להדליקו. ואין לעטון דאם נאמר דשבת ממלאכה עצירה תלוי רק בנר אי"כ אף שהדלק הגר ממילא בשבת למה יבי מיקרי גר ששבת כדמוכה מנר שהדליק צ"ע"ש ודלק עד נמו"ש דחשיב גר ששבת אף שטיפות השמן נדלקין ממילא זה מזה בשבת. אך אין זו טענה ד"ל דכאמה כן הוא דאפי' נדלק ממילא בשבת ל"ה גר ששבת מחמת גזירה דעמוד ראשון והיינו בנדלק מאליו סמוך לחשיכה. ומה דהוי גר ששבת בהדליק צ"ע"ש היינו דע"ש ושבת לא מיתחלף ע"כ לא גזרו בזה גזירה דעמוד ראשון כיון דמי"מ ה"י מטעם הבדלקה בנר זה צ"ע"ש ויבן. באופן דאין ראי' כלל מש"ס ברכות הג"ל נגד דבריו.

וחרץ מה אני אומר דאפי' למה שכתבתי דחייב על מה שנעשה בחול מי"מ היבא שהדליק גר בשבת אין שום איסור ניהוסף צו צמה שהגר דולק אח"כ מטעם דכרי שיטה ר"ה בשבת (דף ז' ע"א) ד"ה המוליא צמשה דמוליא קופת הרוכלין דמיניס הרבה שם צבני אחד אינו חייב בהוליאן רק העלה אהה אף צנודע וחזר ונדע והיינו כיון שהכלי מלרפן נעשה הכל כחשיכה אהה שיש צה הרבה גרוגרות דאינו חייב אלא אהה אף צנודע וחזר ונדע. ולפי"ז במדליק שמן בשבת אין שום חיוב ניהוסף צמה שדולק אח"כ והחייב רק על שעה מעשה הצערה. חדע דכרי אין מדקדקין כשמדליקין גר לחולה שיש צו סכנה להדליק גר שלא יבי' דולק יותר מכפי לורכי החולה וגם אין מדקדקין לומר נכרי אחר שנעשה לורכי החולה לכבודו וכן מוכה ממה דחזין שאם אדם הדליק אה הגר בשבת צשיגג דלא מוטל עליו לומר נכרי לכבודו. ואם ה"י חייב על כל רגע ורגע ודאי דהוי מהירין לו לומר לעכו"ם לכבודו כמו דהחירו נו לרדותו בהדציק פה צתורה. וכן ר' ישמעאל שקרא והטעם שבת י"צ ע"כ לא מלינו שאמר לעכו"ם לכבודו. וע"כ דאין האיסור מתגדל כלל צמה שדולק אח"כ. והירושלמי פ"ג דכתובות ה"ה דקאמר על כל שיבולת ושיבולת יש ההרחה מיתה. הוא רק צשיבולין דהס דברים נפרדים.

ובזה ג"ל דמה שמקשה הר"ן פ"ב דזילה י"ז ע"א על ה"ה דממלאכה אשה כל הקדרה צשר אפי"ס כ"י מש"ס מנחות ר"ש פ' ר' ישמעאל ס"ד ע"א דבוספה צשיעור דאורייתא. ולמי"ש לקי"מ דדוקא צשהיס ושלש גרוגרות דמנחות שפיר מקרי בוספה צשיעור מש"ס"כ בקדרה אהה כיון דצנודע וחזר ונדע אינו חייב אלא אהה. אך הר"ן לשיטתו שפיר הקשה דכונן צחידשוו לשבת שם דלא כר"ה רק כשיטה הירושלמי שם. אבל לשיטה ר"ה כיון דצנודע וחזר ונדע אינו חייב אלא אהה ע"כ דהאיסור אינו מתגדל כלל צדבר שהוא חתיכה אהה. וה"ה דקוי"ל דמצשל לחולה בשבת אסור לצריא גזירה שמה ירבה צשיבול חולין ע"ז ע"כ. לקי"מ דהתם הגזירה הוא שמה יוסיף לאחר שהעמיד הקדרה אלא האש כמי"ש דדרישה ס"י ש"ה צשם הרשצ"ה ז"ל. חדע דכרי גם צדבר לה כמו מים גזרו שמה ירבה אף דצמיס לא שייך בוספה צשיעור כמי"ש כרי יונה שהוצא צריעצ"ה עירובין (דף ס"ה) דלה חשיב דבר אחד לגמרי ולמה גזרו צו שמה ירבה. וע"כ דהגזירה הוא שמה יוסיף לאחר שהעמיד הקדרה אלא האש וכן מוכה צר"ש צילה פ"ב אות י"ז סבורה הטעם דמסתפק מן הגר חייב משום מכבה הוא משום דהוקא"ה כל השמן לשריפה הוי כאלו הדליק כל השמן וכל שנועל מקאת ממנו מכבה אותו מקאת ומי"מ סובר הר"ש"ש שם דמוחר ליטול עניס מן המדורה ציו"ע כ"ז שלא שלע צהן האש כמבואר צשי"ע ס"י תקי"צ ס"ב והיינו כיון שהס דברים נפרדים מש"ס"כ שמן צכילי או גר דהוא דבר אחד וכן מבואר להמענין צקרצן עדה בירושלמי פ"ב דשבת ה"ד וצגליון הש"ס שם והירושלמי צכתובות

סימן יא

בענין מלאכת צידה

7 במלאכת צידה נחלק המג"ה ס"י שט"ז ס"ק י"א עם התו"ע → שבת פרק י"ג משנה ז'. וסובר המג"ה דאף אם הראשון יאל מן הפתח ולחון מותר להשני ליבש, וכן כשהתרגולת צבית אף שפתח אה הפתח מותר לחזור ולסותמה. כיון דה"י פעם אחד נילוד.

והנה הדבר פליאה על הדונינו המג"ה מה יועיל מה שהיב פעם אחד נילוד. כלל ודאי אם הצני צרה לחון וחזר וילדהו חייב. ובשום מלאכה שבת לא מלינו דכל שנעשה צו מלאכה פעם אחד אין צו עוד משום מלאכה כמו קושר ומתיר וכיו"ל. חוץ ממלאכה צישול וצטוחן. יען שהצישול והעחינה הצי אין עושין צו פעולה. אך צתהביר"ד שבת (דף ע"ג) כתב דגם צמעמר כל שהיב פעם אהה מעומר שוב אין צו משום מעמר. אך גם שם יש קאה טעם כיון דאין חייב אלא צמקוס גידולו דוקא. אבל מה זה ענין ללידה. וחון מה דדבר מבואר צתוספתא פ"ג דשבת הלכה ג' צשני פתחים שהשני נעל פתח השני השני חייב. חזר ופתחו ויעלו הראשון. הראשון חייב. כרי להדי' כהתו"ע.

ע"כ לפענ"ד דכוונת המג"ה דמיירי דאף צשעב שהראשון הלך לו לחון אם הצני ה"י רולה ללאה ה"י כה ציד הראשון

הר"ה ל יואב 'הושע ויזרחל צ"ה

נחלק ל' הר"ה ל צווק אקרגה מן צקויה ר"ה

למונעו. וכ"ג דק המג"א צדינו. דהרי מצוה צתוים נדכ
 (דף כ"ג ע"ב) ד"ה א"כ נמוהו ודוקא בדם לה שנהייבש א"כ
 יכול לשרות ונכיות לה אז לא פקע הורה לה ממנו. משא"כ
 א"כ ה"י כיון ש"כ בה ביד הרשעון
 למונעו מללחה ע"כ לא פקע לידה ראשונה מהלצי דמי רק
 לזפור שנקנס נו חחה כנפיו דמותה לקיים הלידה כנ יוכ
 השנה שנה ק"ז ע"ה. אבל בלא היכ נילוד מעולם אז אבוי
 לפתוח הפתח וחשיב לידה אף דה"י ביד האדם לנעול. מ"י
 אין מתחיל עליו שם נד מכה שצידו לצורו. כמו בדם יבש שיכונ
 לחזור לכיות לה. אבל החוספתא מיירי דבשעה שהשני פתח
 הפתח ה"י רגע שה"י ביד הלצי לצרות. ולא היכ השני יכול
 מונועו. דהיינו שה"י רחוק קלת. בזה שפיר אף כשעה הראשון
 וקורב א"כ עלמו ונעל הפתח השיב כל מהדש. דהלידה הראשונה
 פקעה צרע ז' שה"י ביד הלצי לצרות. כ"י להלן צעד מכה
 העולם שנהגין כהמג"א בזה. ומקיימין עוף צביתם בשנה אף
 שאינה בלא נכונן לערב ופוחתין וועגין בשנה. שהוא לכאורה
 איסור סקונה לחתו"ט. ולמש"כ דקין עם המג"א בזה כיון
 דבשעה פתיחה עומד אלל הדנה ובאופן אחר הוא בלמה
 איסור תורה כ"ל

ובמה שהביא המג"א שם דברי הרשב"א דהיכא שנתכין
 לשמור הבית אין צנועתו משום לידה. והר"ן ז"ל תוב
 דהלא ה"י פס"ר. ולפענ"ד כוונה הרשב"א עפ"י מ"ש הרא"ש
 בהחובל ב"ק פ"ח (ס"י ג') בהדקי בלגדונתא דהייב לשנס
 שנה. זה רק היכא שדוחפו לבית וסוגרו. אבל א"כ היכ האדם
 כבר צבית וסוגרו שלא יוכל ללחה פטור מטעם דזה ה"י רק
 גרמא בעלמא כיון שלא עשה מעשה בגופו להכניסו צבית ע"ש.
 וא"כ לכאורה למכ יתחייב בשנה צנוע הדלת צפני הלצי שה"י
 כבר צבית. אך הדבר פשוט דהוא מטעם סדרת הש"ס ב"ק
 (דף ס"י ע"ה) בזורה ורוח מבייעהו דאף דנזקין ה"י רק גרמא
 מ"מ לענין שנה חייב. כיון דמלכח מהשנה אסרה תורה.
 אף דגם בשנה גרמא פטור כמצוה בשנה (דף ק"ב ע"ב)
 מ"מ כל שנתכין למלכח כתב שם הש"ג דחייב לענין שנה.
 וכיון שכן סובר הרשב"א דאין חייב צנועית דלת רק במקום
 שמתכחו ה"י צפירוש על מלכח דהיינו על הלצי. אבל א"כ
 כוונתו לשמור הבית שוב פטור על לידה הלצי מטעם גרמא כיון
 דליכא מהשנה צפירוש על הלצי. ולא דמי לכל פס"ר שעושה
 המעשה ממש צידו משא"כ צנועית דהוא רק גרמא לריק מהשנה
 צפירוש (** וייתר מזה ע"י ברמב"ם פ"ד דזקי ממון הלכך צ'
 וצב"ה"מ שם.

ולזאת אפשר דאף בדין ב"י של הרשב"א דנתכין לשניכס
 לשמור הבית וללידה הלצי מ"מ כיון דהעיקר אללו
 שמירת הבית בעל מהשנה לידה הלצי למחשבתו של שמירת
 הבית. דתמיד אלזינן אחר עיקר הכוונה.
ובזה נלפענ"ד כוונת רש"י פסחים (דף ס"ט ע"ב) ד"ה
 כל שצחיד ססובר דערל ל"י אליעזר אסור למול בשנה

כדי לעשות פסחו. והמהרש"א שם תמה הרי מכשירין דוחה שנה
 ל"י אליעזר. אלצ נלפענ"ד כוונת רש"י ע"פ סדרת התוס' שנה
 (דף כ"ד ע"ב) ד"ה נפי וצחוס' בילה (דף כ"ז ע"ב) ד"ה ועל
 לנורך הדיוט בעל לנורך גבוה. כיון דהעיקר אללו לנורך המלכה.
 ונכך צמילה בלא צמנו צע"פ כיון שצריך למול עלמו מלד מלוח
 מילה וגם מלד מלוח פסח ע"כ לא התיר ר' אליעזר בזה
 מכשירין מטעם דבשמא כלל המכשירין שעושה כלי למול
 התירוק אף דכנ"י ישאר ג"כ אח"כ לנורך שאר תשמישו. מ"מ
 כיון דעיקר נעשה לנורך מלוח מילה בעל לנורך הדיוט ואין עליו
 רק שם מכשירי מלוח נלד. אבל א"כ שניהם הם מ"ע ש"ס צ'
 כרה והמלכח נעשה עבור שניהם ומלוח מילה בלא צמנו
 אינו דוחה שנה. ע"כ אסור למול אף שכונתו ג"כ למלוח
 פסח כיון דהמלכח נעשה גם עבור מילה בלא צמנו וזמנו
 דמורה ר' אליעזר דבנין צב"מ"ק אין דוחה שנה אף דהוא
 מכשירי תמיד ג"כ יצמות ר' ע"ה. אך יען כיון דבנין צב"מ"ק
 ג"כ מלוח והוא עושה המלכח צב"י שניכן ומלוח בנין צב"מ"ק
 אינו דוחה שנה. וע"י צחוס' שנה (דף קל"ה) בסוף ד"ה
 ישין ודבריהם מגומגמין קלה וכנראה שחסר איכא חיצות, אבל
 בכל מכשירי מלוח הסדרה הוא רק דהלנורך הדיוט בעל לנורך
 גבוה. חכ ג"ל כוונה היורבומי בסוף החורג שנה פ"יג ה"ו
 דמדמכ ה"ל דנעל צעדו וצעד הלצי להא דחיוק נפל ל"ס
 ומתכוין להעלות דגיס עמו דמותה. וחינו דבעל הלנורך הדיוט
 נלצי מלוח. כי סדרת הר"ן שם דפ"יג ה"י תקנה חכמים. אינו
 מוצין כלל לויך כה צידם לצור צקום ועשה. כ"ל בסדרת
 הרשב"א. דהפטור מטעם גרמא כיון דליכא מהשנה צפירוש על
 הלצי. כ"ל.

והגה יש לחקור היכא דיש שני לציס צבית ונעל הפתח א"כ
 חייב שחיס כי אף צב"ה קו"ל גופין מחולקין כמצוה
 בתמורה (דף כ"ז ע"ה) וברמב"ם ז"ל תמורה פ"ב הל"ג דאף
 צממיר יו"ד צבמות נוקב כמנין צבמות שהמיר. אבל איכא
 למידק צש"ס סנהדרין (דף כ"א ע"ב) דלריך קרל לחייב על
 כל כוס וקוס. והלא בגופין מחולקין בלא קרל יתחייב על
 כ"ל צפ"ע.

אך י"ל כיון דאין האיסור צוב מיוחד על כוס זה כי על כל
 אחד יש לומר שזכ למרכבתו. אך אחר ל"ל שכלל עבר
 על לא ירבה לו סוסים. חכ חד לאו הוא. ואין לומר דל"י שייך
 גופין מחולקין רק בעובר זלח"ז. לא צב"א. דהרי צחוס'
 מכות (דף כ' ע"ב) ד"ה לא לריכא מצוה דגם צב"א אמרי
 גופין מחולקין ע"ש צלריכות. [ודברי המכרי"ט קידושין (דף
 ע"ט) צל"ה תמוכין ע"ש] וכמו שהוכחתי מהמורה.

ואין להקשות דל"כ א"כ ישחוט חטא מעוברת צחון יתחייב
 שחיס. דעל עובר ג"כ עוברין משום שחוטין חון. כמצוה
 בתמורה (דף י"ב ע"ה) אך זה עטוה. דהרי אף צבוחט כ'
 צחוס' צחון אינו חייב חלה אחת. ולא דמי לאותו ואת צנו

וא"כ אדרבא לפ"מ שכתבתי מיושב ק"י התוס' בביצה שם דשפיר
 שרי תמימת כוורת אפי' בפס"ר.
 אך עיינתי ברשב"א ז"ל בח"י לביצה שם מקשה ג"כ ק"י התוס'
 ותירץ ג"כ ביש חור קטן כמו שתי' בתוס' וא"כ הרשב"א ז"ל סותר
 את עצמו ועוד לפ"מ שפירשתי לדברי הרשב"א ה"י לו להיות מותר
 בכוורת אפילו לר' יהודה דאוסר דשא"מ דכמו דשרי בזה אפילו
 פס"ר לר"ש ה"נ ה"י לו להיות מותר אף לר' יהודה כיון דאמרת
 דהמלאכה נעשה רק מכה מחשבתו וכוונתו. לזאת דברי הרשב"א ז"ל
 רח' האירו עייני י"ח כ"ה

(*) וזה כוונת התוס' יבמות (דף ט"ז ע"א) ד"ה בני צרות שלא
 יתרו עצמם למש"כ (בדף יו"ד ע"א) ד"ה לעולם. בעל מנת שלא
 תנשאי לפלוני והבן.

(**) ובני הב' המופלג כמר מאיר שיח"י שאלני דלפ"ז מה פריך
 הגמ' בביצה דף ל"ו ע"א לר"ש בסתימת כוורת הא פס"ר הוא ע"ש,
 אבל לק"מ דהמעין בתוס' שם ריש ע"ב ד"ה אלא מבואר דלא ה"י
 להם הגירסא בגמרא הכי וכמ"ש המהרש"א ז"ל שם להר"י וכן מבואר
 מדברי כל הקדמונים שהובאו בב"י או"ח ס' ט"ז ד"ה וכתב בעה"ת.

שאינן דרך העולם לצוד מינים אלו מפני שאין בהם צורך אע"פ שהוא צד אותם * ע"י צ"צ משניות דף נ"ג ע"ב

לצורך פטור אבל אסור מדברי סופרים אפילו לצודן שלא לצורך אלא כמתעסק בעלמא ולכן צריך לזהר שלא לסגור תיבה או לסתום כלי שיש בה זבובים שהרי הם ניצודים בסתימה וסגירה זו ואף שאינו מתכוין כלל לצידה מכל מקום פסיק רישיה ולא ימות הוא אלא יתן סכין או שום דבר בין הכיסוי לכלי בענין שיוכלו לצאת משם ולא יהיה פסיק רישיה ויש מקילין במקום שאם יפתח הכלי ליטלם משם יברחו שנמצא שאין כאן צידה כלל בכיסוי זה ויש לסמוך על דבריהם לענין שאין צריך לדקדק ולעיין אם יש שם זבובים ואף אם רואה בודאי שיש זבובים מפריח מה שנראה לעיניו ודיו ואינו צריך לחפש שמא נשארו עוד זבובים שכיון שהדבר ספק אם ישנן שם אין כאן פסיק רישיה:

ה מותר לפרוס מחצלת על גבי כוורת של דבורים בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ובלבד שלא יתכוין לצוד הדבורים וגם שיהא בענין שאינו מוכרח שיהיו ניצודים בזה כגון שנשאר בכוורת חור שאינו מכוסה במחצלת ואפשר להם לצאת דרך שם ואפילו הוא חור קטן ומן הצד שאינו נראה לדבורים אין בכך כלום כיון שהוא אינו מתכוין לצוד ואין כאן פסיק רישיה כיון שאפשר שיצאו דרך החור קטן זה שמן הצד ואין הדבר מוכרח שלא יצאו בו אבל אם אין שם חור שאינו מכוסה במחצלת אסור דפסיק רישיה הוא ואף שיש מקילין בזבובים במקום שאם יפתח הכלי ליטלם משם יברחו מכל מקום כאן נקרא צידה גמורה מה שהדבורים ניצודים בכוורת שלא יוכלו לצאת ממנה אע"פ שהוא לא יוכל ליטלם משם בידיו מפני שהכוורת היא מקום צידתן שדרכן להיות בכוורת והרי זה דומה לצד ארי והכניסו בכיפה שלו שאף שאינו יכול ליטלו משם בידיו שלא יברח חייב מפני שזהו מקום צידתו:

ן הפורש מצודה ובשעת פרישתו נכנסה חיה לתוכה חייב אבל אם נכנסה אח"כ לתוכה פטור מפני שבשעת פרישתו אינו ידוע אם יצוד אם לאו אבל אסור מדברי סופרים ולפיכך אסור להעמיד בשבת המצודה לצוד בה עכברים:

ז צבי שנכנס לבית מאליו ונעל אחר הדלת בפניו אפילו לא נעלה במנעל אלא שגפפה בלבד והוא בענין שהצבי שמור בכך שלא יוכל לברוח חייב מפני שזהו צידתו נעלו שנים פטורים שכל מלאכה שיכול אחד לעשותה ועשאוה שנים פטורים מפני שלא נעשית כדרכה בחול שאין דרך כלל לעשות בשנים מה שאפשר לעשות באחד ואם אין אחד יכול לנעול בלבדו ונעלו שנים חייבים ואם אחד יכול לנעול בלבדו ואחד אינו יכול ונעלו שניהם היכול חייב ושאינו יכול פטור מפני שאינו אלא מסייע להיכול ומסייע אין בו ממש וכן הדין בכל מלאכות שבת:

ח אם היה הפתח מגופף כבר בדלת אחר שנכנס הצבי לבית בין שנתגפפה הדלת מאליה בין שעבר אחר וגפפה מותר לנעול במנעול שכיון שהצבי הוא כבר שמור שלא יוכל לברוח הרי כבר ניצוד ועומד הוא וכשנועלו במנעול אע"פ שמוסיף שמירה על שמירתו אינו אלא כשומר מן הגנבים ואין בזה משום צידה:

ט צבי שנכנס לבית וישב אחד על הפתח ומילאוהו * דהיינו שלא נשאר בינו למזוזות הפתח מקום פנוי כל כך בכדי שיוכל הצבי לברוח דרך שם הרי זה חייב ומותר לאדם אחר לישב בצדו של זה באותו מקום פנוי שבינו להמזוזה אף על פי שמוסיף שמירה על שמירתו של ראשון ואפילו עמד הראשון והלך לו ונסתלק שמירתו ואין הצבי נשמר אלא מחמת ישיבת השני שהמקום פנוי שבינו להמזוזה דהיינו מקום ישיבת הראשון אין בו כדי בריחת הצבי אע"פ כן אין השני צריך לקום ומותר לו לישב עד שתחשך וליטול הצבי שכיון שבשעה שישב בהיתר ישב שהרי הצבי היה ניצוד ועומד כבר על ידי ישיבת הראשון אין מחייבין אותו להסתלק לאחר שעמד הראשון מפני שאינו עושה כלום עכשיו בישיבה זו שאינו אלא שומר לצבי הניצוד כבר על ידי הראשון ואפילו לכתחלה

עשויות
ה בשבת
עשויות
ל אלא
החבית
בי כירה
הרי זה
הכיסוי
למגופה
קנת לכך
זה בבגד
וכן הדין

זבה יותר
דם מפני
דאי:

ליה אלא
לו לתפסו
תחבולות
גו לביבר
או לביבר
או הביבר
הבית או
חת מפני
הצד צפור
ל לכל צד
דל שהיא
תחבולות
שהניצוד
ום שהוא
אבל לא
רים:
נות שהוא
ישן או
שמרגישים

חול אסור
ולם לצוד
אלו אבל
צא באלו
שאינן

מלחן זכרון פוג
גמ בתל א
1351

* הובא כצ"צ
משניות דף נ"ג
עמוד ב'
* גם זה הובא
שם
* ע"צ משניות
דף נ"ג ע"ד

לכתחלה יכול לישב בצד הראשון על דעת שישאר יושב שם לאחר שיעמוד הראשון וילך לו:

י וכן מי שהיה לו צבי קשור בביתו ובא אחד ונעל גם הדלת בפניו כדי להוסיף שמירה על שמירתו ואח"כ ניתר הצבי אין מחייבים אותו לפתוח הדלת כיון שבשעה שנעל בהיתר נעל ועכשיו אינו עושה כלום וכן מי שנעל ביתו לשמרו ולא היה יודע כלל שנכנס צבי לבית ואח"כ נודע לו מותר לו להעמיד הפתח נעול עד שתחשך במתכוין כדי ליטול הצבי לפי שכשנעל בהיתר נעל כיון שלא היה יודע כלום ועכשיו שנודע לו אינו עושה כלום אבל אם יודע שצבי בבית אסור לנעלו אפילו אינו מתכוין כלל לצוד הצבי אלא לשמור ביתו דפסיק רישיה ולא ימות הוא: יא וכן מי שישב על הפתח ולא היה יודע שצבי בתוך הבית ואח"כ נודע לו מותר לו לישב שם עד שתחשך שעכשיו אינו עושה כלום וכן מי שנכנסה לו צפור תחת כנפי כסותו והיא ניצודה שם מאליה אין צריך לפתוח לה חלון אלא יושב ומשמרה עד שתחשך: יב מותר לפתוח הבית בפני הצבי כדי שיכרח ויצא וכן צבי שנכנס למצודה מותר לפרקו ממצודתו ובלבד שלא יטלטלנו:

יג * שחיטה היא מאכות מלאכות שהיתה במשכן באילים ותחשים ולא שחיטה בלבד אלא כל הנוטל נשמה לאחד מכל מיני חיה בהמה ועוף ודג ושרץ בין בשחיטה בין בנחירה בין בהכאה חייב החונק את החי עד שימות הרי זה תולדת שוחט לפיכך אם נטל דג מן ספל של מים והניחו עד שמת חייב משום חונק ולא עד שימות ממש אלא כיון שיבש בו כסלע בין סנפיריו חייב אע"פ שהחזירו למים אח"כ מפני ששוב אינו יכול לחיות ולא עד שיבש ממש אלא אפילו כשנוגעין שם באצבע זב ריר משם ונמשך מן האצבע ולכן צריך לזוהר שלא לומר לנכרי להוציא דג מן החבית של מים אע"פ שירא שימות שם וכל זה בנוטל הדג ממקום שהיה ניצוד ועומד שם ואינו מחוסר צידה כלל כגון ספל וחבית (עיין סי' תצ"ז (סעיף ב')) אבל אם נטלו ממקום שהיה מחוסר צידה שם כגון נהר או בריכה אפילו החזירו מיד למים שבכלי חייב משום צידה ואפילו לא תפסו בידו כלל אלא ששלה אותו מהנהר בתוך ספל של מים חייב משום צידה שהרי כשהוא בתוך הספל אינו מחוסר צידה כלל:

יד * נטילת נשמה שחייבין עליה לא עד שיטול כל נשמת החי אלא אפילו נטל מקצת נשמה חייב כגון המוציא דם מאחד מאברי החי חייב משום נטילת נשמה שבאותו מקום כי הדם הוא הנפש:

טו ולא עד שיצא דם ממש אלא אפילו החובל באחד מאברי החי עד שנצרר הדם תחת העור אע"פ שלא יצא לחוץ חייב לפי שהיא חבורה שאינה חוזרת שכיון שנצרר הדם תחת העור שוב לא יוכל לחזור למקומו אלא שהעור מעכבו עתה מלצאת לחוץ וחייב משום נטילת הדם שבאותו מקום במה דברים אמורים בחובל באדם או בהמה וחיה או בעופות או בשמנה שרצים האמורים בתורה (בפרשת שמיני) שהם החולד והעכבר וגו' שכל אחד מאלו יש לו עור המעכב על הדם מלצאת אבל החובל בשאר שקצים ורמשים אנו חייב עד שיצא מהן דם אבל אם נצרר הדם ולא יצא הרי זה חבורה החוזרת שאלמלא נעקר הדם ממקומו היה יוצא לחוץ כיון שאין לו עור המעכבו:

טז כבר נתבאר בסי' רע"ח (סעיף ב') שיש אומרים שאין איסור מן התורה אלא במלאכה הצריכה לגופה דהיינו שצריך לגוף הדבר שהמלאכה נעשית בו לפיכך הנוטל נשמה אינו חייב אלא אם כן צריך לגוף החי שהנשמה ניטלה ממנו או לעורו או שצריך להנשמה שניטלה ממנו דהיינו לדם היוצא ממנו ליתנו לפני כלבו או שחובל באדם שהוא אויבו וחסף הוא בדם היוצא ממנו שיראה נקמה באויביו (עיין ח"מ סי' תכ"ד) אבל ההורג נחש בשביל שלא יזיקנו הרי זו מלאכה שאינה צריכה לגופה כיון שאינו צריך לא לגוף הנחש ולא לדמו ואינו הורגו אלא כדי להנצל מהזיקו וכן הצד אינו חייב אלא אם כן יש לו צורך

בגוף

בגוף דבר הניצוד עצו
גופן או עורן וכן שמ
עורן ולא בשביל להנ
אלא אם כן צדן לצו
בשביל להנצל מהזיקן
שהרי אינו ראוי לאכ
מלאכה שאינה צרי
ן ואפילו לכתחלה מ
במקומות שאינן מ
ירוצו אחריו או אחר
לאחרים שלא ידעו לו
צריכה לגופה ואף ש
חכמים לגמרי מפני ד
מחללין שבת במלאכו
כיון שאינו צדן כדרכ
קושרן כדי שלא יזיקו
יך וכל זה ברמשים ע
כל פנים הן מזיקי
כגון צרעה וזבוב וית
אפילו הוא מבפנים ס
עוקצו כבר מותר ליט
כמתעסק בו שלא יעק
לא גזרו במקום צער ו
מותר ליטלה בידו ול
מבפנים כיון שיוכל לו
ואפשר שיבא הפרעות
שיעקצנו שהוא על ב
הלכה אם אפשר לו
מבפנים אבל אם הוא

יט וכל זה לענין ציד
צער בעלמא לא ו
אבל הריגתו היא מלא
מדברי סופרים ולא הו
למוללו באצבעותיו י
כ אין חייבין משו
ונהוין מזכר ונק
בהן כגון תולעין

16

ה) וסוגיא זו הואיל ואחא לידן נימא דה מינחא. דהנה קשה טובא שכבר ביארו החוס' ושאר פוסקים דעובדא הוה שנתן הכוזב במקום שיוכל להתחמס כדי שיהא יד סולדת בו. אך הוא לא הבינה עד כדי שהיה יד סולדת בו רק להפסיד. ואמר ל'י רבה דילמא משתלי. אך קשה דאם כן גס ל'י זירא דלא הוה סבירא ל'י בגוירא דילמא משתלי קשה מתיחס על גבי מיחס שמותר לשהותו כל מה שירצה. ועל כורחין לר' זירא נמי החילוק בין אולודי מוליד לאוקומי מוקיס:

ו) ונראה דרבה דחייס דילמא אשתלי סבירא ל'י שהאיסור ביטול הוא בשעה שמניחה על גבי האש, שאם מתבטל אחר כך עושה האיסור למפרש. וכמו שכתב הגמון יוסף בלבוש מביא חלו דמשקבא אהעביד מעשה. על כן הוה ל'י ספיקא דאורייתא דילמא משתלי והגהה באיסור. על כן איסור להניחה, אבל אם ה' האיסור אחר כך בשעה שמתבטלת ה' מותר להניחה. דעכשיו אינו עושה איסור, ואחר כך יזהר בעלנו שלא יבא לידי איסור ועוד דכל באיסורא מזדבר. ור' זירא הקשה על זה ממה שמותר להניח מיחס על גבי מיחס אף שמשמר חומו. והטעם בזה דאף אם יעמוד המיחס על גבי מיחס זמן רב, ואחר כך יעל מעל גבי מיחס. לא יתקרב רק באיזה זמן, על כן אף דהוה סבירא ל'י לר' זירא דאוקומי מוקיס איסור מותר להניח מיחס על גבי מיחס. דבכל רגע אינו מתחמס מההחטון. שאף אם יעל יעמוד זמן מה מעלנו, ואף לאחר שעה שאף אם ה' עומד שעה על גבי קרקע ה' מתקרב. מכל מקום כבר הוחס תחילה. ואף עכשיו אין המיחס טועל בו שלא יתקרב. ודומה למה שכתב הרשב"א נדרים במה שמותר לזון בהמתו עמאה דאי לא זיין לה זימנא חדא לא מייחא, ואף דאי לא זיין לה כלל ממה, כל שעתא ושעתא לאו הגאה הוא. והכא נמי דכוותה דכל שעתא ישעתא אין החטון מחמסה, דאף תגטל שעתא חדא לא תתקרב ואף דגלירוף כל העמידות מחמס לה. אך כל זה אם נאמר שאין האיסור בשעה שמעמידה על גבי האש רק אחר כך במה שמחמס מכתו. אבל לרבה דסבירא ל'י על כורחין שהאיסור בשעה שמעמידה על גבי האש. והרי מכת העמדה זו נאשרת בחומה לאחר שעה או שתיים ויאסור. ושי ל'י רבה דאוקומי מוקיס לאו איסור הוא כלל:

ז) ובוזה מיושב ק'י החוס' דבסאי בריתא דמיניחין מיחס על גבי מיחס חני ולא בשביל שיחמו אלא שיהיו משומרים. על כורחין החילוק בין אולודי בין אוקומי. ומאי סלקא דעתא דר' זירא. ולפי מה שכתבתי ניחא דר' זירא הוה סבר שההיתר משום דבכל שעתא לא מחמס ל'י כניל. מה שאין כן בשביל שיחמו הרי עושה האיסור בשעה שמחמס ודוק:

ח) ויכולני לומר דרבה דמחלק בין אולודי לאוקומי. מרב למדה דכל מילי כרב עביד. ורב דסבירא ל'י משמר כעושה מעשה. על כורחין ההיתר בישיבת השני משום שמקיים הגידה אינו כלל. על כן סבירא ל'י דאוקומי מותר ולאו כאלודי, ור' זירא הוה סבירא ל'י כשמואל דמשמר לאו כעושה מעשה. על כן שפיר ה'י יכול לסבור דמקיים כמוליד. ושעתא דמתניתין משום שאין עושה מעשה אבל כשקיים במעשה איסור. ומכל מקום מדכתבו הרי"ף והרא"ש לאה דרבה משמע דקיימא לן כן:

ומחאן

אבל נצטרך שאר כמקודם. ולריך לומר דהא פשיטא להשי"ם שישיבת השני בעוד שיושב הראשון אין שום איסור כיון שניטול מכת הראשון. אינו אלא כשומר הפליס. רק האיסור שמירת הגבי לאחר שעמד הראשון דלולא שמירת השני אז ה'י נפסק לידה הגבי על כן איסור. ומזה הביא ראי' לישב תחת כנפיו שאסור לשומרו. שהרי מכת שמירתו מתקיימת לידה הלפור, ועל כן הביא התריץ ראי' כיון שמדמה הגא דמהני' לטעל ביהו לשומרו כו' ובזה פשיטא שאין שום איסור אח"כ לאחר שהותר הקשר או לאחר שטרע לו. שהרי הגבי נשמר מאליו בבית שלא מחמסו כלל. ואין לומר שיאסור כעילת הבית בעוד הגבי קשור. דהא פשיטא גם להמקשן דאין שום איסור מוספות שמירה. דאם לא כן לא ה'י מקשה כלום לרב כניל ודוק. מעשה לא קשה מידי קיימת החוס' דתנא דמהני' חידש בדמיון זה דאין איסור מה שמקיימת לידה הגבי מחמסו כמו בטעל כו' דהא פשיטא שאין איסור אחר כך. שהרי הגבי נשמר אחר כך מאליו. וזה ראיית הגמרא עממה דפ' דמתניתין פטור ומותר. ודברי החוס' לריכין ל'י עיון:

סימן קצב

76

א) ראוי לבאר אם ההיתר שישב השני לאחר שעמד הראשון משום שאין עושה מעשה כלום רק יושב במקומו. או משום דלא הוה יורה שכבר ניטול וטעל בישיבתו רק שלא יאל מידתו:

ב) ונראה דלרב דאמר דפרק השוכר את הפועלים דיושב ומשמר כעושה מעשה. על כורחין ההיתר משום דמקיים הגידה לא חשיב ל'י רק עושה מעשה שמירה. לא מעשה לידה. אך למה דקיימא לן כשמואל שפיר יש לומר דמקיים הגידה במעשה הוה כלל. וההיתר משום שלא עשה מעשה. וכמו שכתב הרמב"ם בטעם המשמר דלא הוה כעושה מעשה שאין עושה מעשה באבריו. ובזה יובן דמיון מטעל ביהו דכמו בטעל ביהו אין עושה כלום והגבי נשמר מאליו. כמו כן ישיבת השני לא חשיב מעשיו. אבל לרב דאמר משמר כעושה מעשה. וההיתר משום דמקיים הגידה לא חשיב כלל. אם כן לא יתכן הדמיון מטעל ביהו. דמה שהוא פשוט בטעל ביהו להחיר הוא משום שאין עושה כלום. ומעם זה באמת לא שייך ביושב ומשמר. ואפשר שזה כוונת קושית החוס' ודוק:

ג) ונראה דאפילו לשמואל יש להוכיח דמקיים הגידה לא חשיב כלל. דאם לא כן לבית שמאי דאית להו שביבת כלים אפילו לא עביד מעשה. הא דתנן אין פורסין מלודת ה' ופוף אלא כדי שילודו מכבוד יוס. מה מהני אם החי' עומדת במלודתה בשבת. והרי מכת המלודת מתקיימת הגידה. ולדעת החוס' (דף י"ח ע"א) כדיבור המחיל ולימא בטעינת קורה דמיתר משום דאחי ממילא עפי מכל הני דמתניתין אין ראי':

ד) שוב ראיתי שדבר זה סוגיא ערוכה ריש במה סומנין זה תוארה. רבה ור' זירא אקלטו לדבי ריש גלותא. מוזיה ליהוה עבדא דאגה כוזא אפומא דקוממא. מהי' רבה. אמר ליה ר' זירא מאי שגא מתיחס על גבי מיחס. אמר לו החוס' אוקומי מוקיס. הכא אולודי מוליד. הרי דמקיים החימוס לא הוה מחמס:

פרק בית שמי' מדמי הש"ס מחשבה דשבת למחשבת דקדשים. אם כן מראה דשבת כהא' גוונא נמי מהי מחשבתו ודוק: ל

סימן קצד

(א) כתב הרשב"א שזירושלמי משמע שאפילו נפל ונחטין לשמור הלבי כל שנחטין לשמור ביתו אף שעל ידי כך יטול הלבי בתוכו מותר. ובלבד שלא יחטין לשמור הלבי בלבד. והר"ן טוח על זה כדכרוביא וזה לשון ודבריו תמוהים צעירי הרבה הא"ך אפשר שאפ"י במחטין לנטול פטרו ובעד הלבי מותר. וכי מפני שר"ך לנטול ביתו תחיל לו לעשות מלאכה בשבת. ולא עוד אלא שאפילו אינו מחטין לשמור הלבי. כל שידוע שהלבי בתוכו. ושאי אפשר לו שלא יהי' הלבי נטול בתוכו אסור דהוי פסק ריש"י:

(ב) וזה לי ימים כהנתי ליישב דעת הרשב"א באיני מחטין לטול הלבי אף דהוי פסיק ריש"י. דלכאורה הוי גרמא כיון שאינו עושה מעשה בגוף הלבי. וכבר כתב הרא"ש ז"ל בהדק' באדר"גוה. דדוקא בהכניסו לחדר וסגר הדלת עליו חייב. אבל אם נכנס מאליו וסגר עליו הדלת פטור. ופסק כן בשלחן ערוך. ואם כן הלא נמי למה יהחייב בנעילת הדלת. ה"ל כתיב לא תעשה כל מלאכה הא גרמא שרי, ועל כרחיך לחלק כדמחלק ר' אשי בבא קמא (דף ס"ו). בזורה ורוח מסייעתו אף דנחטין כהא' גוונא הוי גרמא בשבת חייב משום דיתא לי' בהכי דמלאכת מחשבת אסרה תורה ולהכי איטין. והכא נמי כיון שנחטין לטול הלבי. מה שאין כן בשלא נחטין הוי גרמא. ופסיק ריש"י לא מהני לחשוב גרמא כמעשה. והא"י מדבריו אכן הטור סימן שכ"ח במעמד בהמתו על המחומר אף דנחטין כהא' גוונא חייב משום וקל ומותר בשבת. אלא משום דעיקר מחשבתו לא הוי לקצירה אלא שתאכל ואף דפסיק ריש"י הוא. ל"ל מהני להחשיבו כמחטין:

(ג) ואפ"ר נחטין גם לשמור הלבי. יש לומר שמוהר כמו הכניסה לרבקה שתיק והודו דפטור. ופרש"י דאהכנסה לא מחייבין לי' דיכול לומר לטובה נחטונתי שתיק ואמחשבה גרידתא שנחטין אף שדו"ש לא מחייב דהוי גרמא. הרי דכיון שלא דש. בה בידים רק בגרמת הכניסתו. כל שאין מוכח מהכנסתו הוי מחשבה בעלמא גרמא. כמו כן סבירא לי' לרשב"א בעל צפני' דהיכי דעשה בשביל הלבי לבר הוי מעשה. אבל כשנעל גם לערך ביתו הוי רק מחשבה ופטור:

(ד) ובסוף דבריי דחיתי הרא"י מהכניסה לרבקה ומסקנת דבריי ה"י דנחטין גם ללבי אסור. אבל בנחטין לשמור ביתו לבר אף שידע ד"ש שם לבי מותר. כל זה העליתי מקמה שנים:

(ה) ובעת אני רואה שהרא"י מהרא"ש אינה רח"י כלל. שהרא"ש כתב דהיכי דפרך נדר בפני בהמה וילאחה ואלאבה פטור. כמו כן בעל וממה ברעב. והיינו שהרא"ש מדמי מה שנחטין ממלאכתו אחר כך למטה הבהמה אחר כך ברעב. על כן מדמי לינאחה ואלאבה שפטור אלאכה שאחר כך. כמו כן פטור על מה שנחטין אחר כך. ועוד דהדק' באדר"גוה הוי כמו מלמס בטהו דחייב שכבשו שלא יוכל ללאה מביט

(ט) ומכאן נראה לי ליישב קושיית התוס' יום טוב במחטין דבא השני וישב בלדו אף על פי שעמד הראשון ט' דאי אפשר לשני למלאות מקום הראשון לבלתי חת המקיס פנוי קמא. וכשיושב השני הכי הוא לר מחדש. ולפי מה שכתבתי יש לומר שהליכת הראשון וישיבה השני בשבת אחת. ואף שמקיים הלידה במעשה ישיבתו. שלולי ישיבתו ה"י נפסק הלידה אז. מותר. המקיים הלידה אפילו במעשה מותר:

(י) וראיתי להמגן אברהם סימן שצ"ו ס"ק י"א שהשיג על התוספות יום טוב דאוסר כשכבר הלך הראשון. אלא אפילו כבר הלך הראשון מותר לשני לישב. וכתב על התוס' יום טוב דלשון הר"ן אטעית' עיין שם. ובמחילת כבוד המגן אברהם דברי התוס' יום טוב ברורים ודבריו קשיים. שהרי מפורש בר"ן שלאחר שהותר הקשר אסור לנטול הדלת. ומה חילוק בין זה לזה. ועוד מפורש בתוספתא כדברי התוס' יום טוב וזה לשון התוספתא, הלך לבי בתוך שיש לה שני פתחים פטור ונעל הראשון את הפתח וזא השני ונעל את הפתח השני חייב והראשון פטור. חזר הראשון ופתח ונעל הראשון חייב על לידה שני'. פירוש שגרו שנית. הרי דאף שהי' כבר נעול מחילה. מכל מקום כשפתחו וחזר וסגרו חייב. ודברי המגן אברהם הם קשיים וחס ושלום להתיר איסור סקילה:

(יא) ומה שהוקשה להמגן אברהם דאטו מי שיש לו תרעולות בתוך ביתו ונפתחה הפתח יהי' אסור לסתמו, אי בעינא אמינא אין הכי נמי. ואפשר להתיר בזה כיון דלכל הותר אין בתי' ועוף שברשותו רק איסור דרבנן. דחי' ועוף שברשותו פטור רק שיש אומרים אבל אסור. וברבנן מהני מה שהי' נטול מחילה ודעתו לחזור ולהסגירה. כמו נעל הקדירה מעל גבי כירה גרופה וקטומה בשבת מותר להחזירה. אף שלהעמידה בתחילה אסור דמחוי כמבשל. וכן ברט"י שפירשה מעל גבי המכה. אבל לא באיסור תורה, שהרי בלא כתבשל כמאכל בן דרוסאי' אם נעלה אסור להחזיר כמבואר בכל הפוסקים ופשוט:

(יב) עוד יש לומר דהכא לכוני עלמא מותר משום דבר שאינו מחטין. ולא חשיב פסיק ריש"י. דאינה לידה ברורה. שהרי בלאו הכי חשונה נילודה מן התורה. וכמו בדבורים דלא חשיב לידה ברורה דאפשר שיברחו אף שעל פי דין חשבים נילודין ומה בכך שיברחו אחר כך. מכל מקום לא הוי לידה ברורה. הלא נמי כיון שעל פי רוב אף אם לא יסגור הדלת ישארו ברשותו לא הוי לידה ברורה שיחשב פסיק ריש"י:

(יג) בתוספתא ישב האחד על הפתח וגמלא לבי בתוכו אף על פי שמחטין לישב עד שתחשך פטור מפני שקדמה לידה למחשבה אין לך שיהי' חייב אלא המחטין לטול. אבל קדמה לידה למחשבה פטור עיין שם. כספקתי בזרק חץ בבהמה שלה בכונה וקודם שהגיעה החץ אל הבהמה טודע לו ונחטין להורגה אי אמרינן גם כן שפטור שקדמה זריקת החץ למחשבה. או דילמא כיון שקדמה מחשבה להריגה חייב:

(יד) ועיין בזכמים (דף ע"ו). דמהני מחשבה מדפריש דס עד דמטא לאויר המוצת אף על גב דהרי משה החמישה והדם יצאו מאליו למזבח. ונבא

צידה שניה, עכ"ל. הרי מבואר דאע"ג דכבר היה ניצוד ועומד על ידי השני לגמרי, מכל מקום כיון דחזר הראשון ופתח והיה יכול לברוח חייב על הנעילה משום צידה שניה. ואם כן נראה דהוא הדין בצד צבי בפתח אחד ונעל וחזר ופתח ונעל חייב משום צידה שניה. איברא דלכאורה יש לומר דמדנקטה התוספתא דבר זה דוקא בחצר שיש לה שני פתחים, והראשון שנעל הפתח הראשון חזר ופתח את הפתח הב' אחר שנעל השני, אולי יש לומר דדוקא בכהאי גוונא דבאמת הראשון גרם לצידה הראשונה על ידי שנעל את הפתח הראשון, אלא דגמר הצידה נעשה על ידי השני, בזה אמרינן כיון דהראשון חזר ופתח את הדלת השני ונעל, גלי דעתיה שאינו רוצה בנעילת השני, ואם כן הוה ליה כאילו היה עביד כל הצידה כיון דתחילת הצידה היה על ידו, אבל בפתח אחד אחר שנעל פעם אחת והיה ניצוד ועומד, אע"ג דחזר ופתח אח"כ, לא יתחייב על הנעילה משום צידה שניה, דזה לא מקרי צידה חדשה אלא שמירה, כמו שכתב הלחם משנה, וצ"ע בכל זה, עכ"ד החמדת ישראל.

והגרש"ז אויערבך כתב (הר"ד בשולחן שלמה סימן שט"ז ס"ק י"ב מכת"י), וז"ל עיין ברש"ש שהביא דברי התוספתא דלא כהמ"א, ולעולם כשהדלת נפתחת הסוגרה חייב משום צד, אך אין זה כל כך פשוט דסוף סוף [הר"ן] כבר ניצוד ורק מונעו מבריתחא, ואולי יש לדחוק בתוספתא דמיירי שבאמת רצה הצבי לברוח, דרק בכגון דא אם סגר חייב.

ובשו"ת חלקת יואב או"ח סימן י"א תמה על המ"א, מה יועיל מה שהיה פעם אחד ניצוד, הלא ודאי אם הצבי ברח לחוץ וחזר וצדהו חייב, ובשום מלאכת שבת לא מצינו דכל שנעשה בו מלאכה פעם אחת אין בו עוד משום מלאכה, כמו קושר ומתיר וכיוצא. חוץ ממלאכת בישול וטחון, יע"ן שהבישול והטחינה הב' אין עושין בו פעולה. אך בתוס' רי"ד שבת דף ע"ג כתב, דגם במעמר כל שהיה פעם אחת מעומר שוב אין בו משום מעמר, אך גם שם יש קצת טעם, כיון דאין חייב אלא במקום גידולו דוקא. אבל מה זה ענין לצידה. וחזן מזה הדבר מבואר בתוספתא פרק י"ג דשבת הל' ג' בשני פתחים שהשני נעל פתח השני השני חייב, חזר ופוחחו ונעולו הראשון הראשון חייב, הרי להדיא כהתוס' יו"ט.

על כן לפענ"ד דכוונת המ"א דמיירי דאף בשעה שהראשון הלך לו לחוץ אם הצבי היה רוצה לצאת היה כח ביד הראשון למונעו, וכהאי גוונא צדק המ"א בדינו, דהרי מבואר בתוס' נדה דף כ"ב ע"ב ד"ה אם נמוחו, ודוקא ברם לח שנתייבש אם יכול לשרות ולהיות לח או לא פקע תורת לח ממנו, משא"כ אם היה יבש מתחילה. אם כן הכא נמי כיון שיש כח ביד הראשון למונעו מלצאת על כן לא פקע צידה ראשונה מהצבי, ודמי רק לציפור שנכנס לו תחת כנפיו דמותו לקיים הצידה כל יום השבת (שבת דף ק"ז ע"א). אבל בלא היה ניצוד מעולם או אסור לסתום הפתח, וחשיב צידה אף דהיה ביד האדם לנעול, מכל מקום אין מתחיל עליו שם צד מכח שבירו לצודו, כמו ברם יבש שיכול לחזור להיות לח. אבל התוספתא מיירי דבשעה שהשני פתח הפתח היה רגע שהיה ביד הצבי לברוח, ולא היה השני יכול למונעו, דהיינו שהיה רחוק קצת, בזה שפיר אף כשבא הראשון וקירב את עצמו ונעל הפתח חשיב כצד מחדש, דהצידה הראשונה פקעה ברגע זו שהיה ביד הצבי לברוח. כן נראה להליץ בעד מנהג העולם שנוהגין כהמ"א בזה, ומקיימין עוף בביתם בשבת אף שאינה באה

לכלובן לערב ופותחין ונועלין בשבת, שהוא לכאורה אסור סקילה להתוס' יו"ט. ולמה שכתבתי הדין עם המ"א בזה, כיון דבשעת פתיחה עומד אצל הדלת, ובאופן אחר הוא באמת אסור תורה.

ובדומה לזה שמעתי מהגר"נ קרליץ שליט"א, ולא נחלקו המ"א והתוס' יו"ט בכהאי גוונא שהראשון הלך לו וליכא שמירה עד שבא השני, דבזה אף למ"א אסור וחשיב צידה דאורייתא, אלא המ"א מיירי בכהאי גוונא שבשעה שהראשון הולך עדיין יכול לתפוס הבעל חי אם ינסה לברוח, וכגון שהבעל חי נמצא רחוק מן הדלת ואין אפשרות לו לרוץ אל הפתח ולברוח קודם שינעל הדלת. ועל זה פליג התוס' יו"ט וס"ל דבהליכת הראשון לשעה קטנה הוי מחוסר צידה בנתיים קודם שחזר השני וישב שם, ולא חילק בין היכא שהצבי סמוך להפתח או רחוק מן הפתח, ע"כ.

ובכסף האידי יוסף על מלאכת שבת סימן נ"ז כתב ונדבריו יש ליישב מה שתמה החלקת יואב הנ"ל בריש דבריו, דבפשוטו נראה דמצינו דאין בישול אחר בישול, ומבואר ברמ"א סוף סימן רנ"ג וסימן שר"ח שבלח שנצטנן יש בישול אחר בישול כי על ידי שנצטנן נתבטל בישולו, אולם כל שלא נצטנן לגמרי מותר לחזור ולבשלו, וחזינן דהגם דאין בישול בפחות מיד סולדת מכל מקום כל שכבר נתבשל רק אם נצטנן לגמרי חשיב דבטלה המלאכה שנעשתה [ובמ"א סימן רנ"ג ס"ק ל"ז נקט דשיטת הרמ"א שבנצטנן לגמרי אסור מדאורייתא לחזור ולבשלו], אבל כשנשאר מעט חום נמצא דעדיין קיים בישול הראשון ואין בישול אחר בישול. ועיין בביאור הגר"א סימן שכ"א סעיף ח' דמותו לטחון דבר שכבר היה פעם טחון, שציינן לתוספתא מ'וללין את המלול והוא הדין לכל מלאכה. ולפי זה נראה דגם בצידה הוא כן, דאין צידה אחר צידה, אלא בדמקום שישא הצבי חוץ לבית נמצא דנתבטל לגמרי הצידה הראשונה ומיתסר לחזור ולצודו, אבל כשנפתחה הדלת עדיין קיימא מקצת צידת הצבי, ומותר לסגור הדלת דאין צידה אחר צידה, ועיין, עכ"ד.

ולענ"ד יש להוסיף לבאר בתוספתא ביאור, על פי מה שכתב בבב"ל סימן שט"ז סעיף א' ד"ה שהם ניצודים, וז"ל יש לכאורה להסתפק בעניננו אם הכניס עוף לבית והדלת פתוחה או החלון פתוח או כיבר שאינו מקורה, אפשר דליכא אפילו אסור דרבנן, דדוקא היכא דהדלת נעולה דהחיה והעוף ניצודין על כל פנים במקצת, רק צריך עוד לרדיפה והשתדלות, משא"כ היכא דפתוח עדיין לא נצודה כלום וכו'. ובתוספתא תניא הצד צבי לחצר שיש לה ב' פתחים פטור, ומשמע אבל אסור ככל פטורי דשבת דקיימא לן בהו לאיסור. ואין להקשות מביצה דף ל"ו, דאם הניח חזר גדול מותר ואפילו במתכוין, שם שאני שהדבורים היו שם מכבר, וכיון דגם עתה הם יכולים לצאת לא עשה כלום, משא"כ הכא דמקודם היו בחוץ והוא הכניסן בידים לפנים וכעין צידה הוא, עכ"ל. וחזינן מדבריו דמכל מקום אסור מדרבנן אף שעדיין לא נעל הדלת, דחשיב לתחילתו של הצידה. ויש לומר דאיכא דאיתא שני חלקים בצידה, הכנסתו לחצר פתוח שאסור מדרבנן, וסגירת הדלת שמסיים הצידה שאסור מדאורייתא, דעל ידי הסגירה מצטרפין כל כתלי הבית יחד לצודו. ולפי זה יש לומר דאם היה ניצוד כבר ופתח הדלת ועדיין לא יצא משם הצבי לא בטלה לגמרי הצידה הראשונה, והוי דומה לבישול דבר לח שלא נצטנן לגמרי, ועל כן בכהאי גוונא שרי לסגור הדלת, אבל אם הצבי יצא מהבית

ישב
ההאי
יוסף
דבריו
המ"א

ביאור
החלקת
יואב
שיטת
המ"א

גורו המלאכות
חלק חמישי - 33
גרצ"ל ר' שמואל א"ט נ"ב
בבית פריצמאן

הדבר דלא כל מה שיכול לעשות בקל נחשב וכבר עשוי, ודוקא צבי שיכול להגיעו בחד שחיא נחשב ניצוד, אבל כאן אין יכול לתפסו עכשיו בקל אלא יכול בקל לתפסו אם יעבור בדלת או יכול בקל לסגור הדלת, [וגם העומד בתוך הבית אין יכול לתפוס הצבי, דהא הוא יברח מהדלת], ונמצא דבעינן לתפסו על ידי שתי פעולות ולא נחשב שאפשר לתפסו בקל, ודו"ק.

[ואמנם אם הבית צר מאוד והשומר יכול להמשיך לילך לאט לאט לתוך הבית ולא יהיה לצבי היכן לרוץ, כהאי גוונא מסתבר דאין בהליכת הראשון משום סילוק השמירה, דעדיין הוא ניצוד ועומד, והשני שיסגור הדלת יהיה פטור, משא"כ לפירוש הראשון ודאי עדיין אינו נחשב ניצוד אף ככהאי גוונא והשני יהיה חייב, והדבר צריך הכרע].

והנה אף אם לא נבאר כהביאור הראשון [דבעינן דמצד המצב של הצבי עצמו אפסר לתפסו בחד שחיא], או כהביאור השני [דאין פעולת השומר מצטרפת להחשיבו יכול לתפסו בחד שחיא], מכל מקום נראה דמה שיכול לסגור הדלת בקל ודאי לא נחשב יכול לתפסו בחד שחיא, דכמו שהדבר פשוט שאם יש לו רובה וכדומה שיכול לתפוס בקל כל היה ועוף שבעולם, לא נימא שאין הוא צד, כיון שכל שצריך לעשות תחבולה או כלי צידה וכדומה נחשב כצד, ורק היכא שבלא שום דבר יכול לילך בחד שחיא וליקח החיה או העוף אין זה נחשב צידה, אבל כל שבקל יכול לסגור דלת, לא אמרינן שהבהמה כבר ניצודת, אלא דקל לו לצוד, וכהאי גוונא ודאי דחייב, ולכן פשוט דהא דתנן במתני' דצבי שנכנס לבית ונעל בפניו חייב, הוא בכל גווניו ופשוט, עכ"ל השלמי ניסן.

וברש"ש סוף פרק האורג כתב, וז"ל ועל התוס' יו"ט איני תמה מאין פסיקא ליה שיוכל צבי לצאת דרך אותו מקום שיצא בו האדם, הלא ענינו רואות שעובי הצבי יוחר מעובי אדם בינוני. ועתה יש לומר כפשוטו דרך משל דחלל הפתח היה במכוון שיצא הצבי דרך בו, ובא האחר וסתם חצי חללו (ומלאהו לאו דוקא, אלא דרצה לומר דמיטע להחלל עד שלא נשאר בו בכדי שיצא בו הצבי), והב' סתם חצי חללו הנשאר, ולכן אף שעמד הראשון והלך לו ונשאר מקומו פתוח אין בו כדי שיצא הצבי, ועל דרך זה דעת לנכון נקל למצוא עוד גווני אחריו וישמע חכם ויוסיף לקח, עכ"ל.

וכן פירש בשו"ע הרב סימן שט"ז סעיף ט', וז"ל צבי שנכנס לבית וישב אחד על הפתח ומילאוהו, דהיינו שלא נשאר בינו למזוזות הפתח מקום פנוי כל כך בכדי שיוכל הצבי לברוח דרך שם, הרי זה חייב, ומותר לאדם אחר לישב בצדו של זה באותו מקום פנוי שבינו להמזוזה, אע"פ שמוסיף שמירה על שמירתו של ראשון, ואפילו עמד הראשון והלך לו ונסתלק שמירתו ואין הצבי נשמר אלא מחמת ישיבת השני, שהמקום פנוי שבינו להמזוזה, דהיינו מקום ישיבת הראשון אין בו כדי בריחת הצבי, אעפ"כ אין השני צריך לקום ומותר לו לישב עד שתחשך וליטול הצבי, שכיון שבשעה שישב, בהיתר ישב וכו', עכ"ל.

ובקצות השולחן סימן קכ"א בכדי השולחן ס"ק י"ז כתב, דהגר"ז ביאר המשנה כפשוטה דמיירי שישב הראשון על הפתח ולא נשאר מקום פנוי כל כך שיוכל הצבי לברוח, והשני בא וישב בצדו של הראשון באותו מקום פנוי, ועמד הראשון והלך והצבי נשמר אח"כ מפני ישיבת השני, שגם בהמקום פנוי שנשאר במקום ישיבת הראשון שהלך אין בו כדי בריחת הצבי, ואתי שפיר לשון המשנה שהשני ישב

אסור להחזירו ונתבטלה לגמרי כל מלאכת הצידה. ומכל מקום אם החיה נכנסה מעצמה אלא שהיה הפתח פתוח ובא הוא ונעל את הפתח פשיטא דגם כן חייב, וכן כתבו בכללית שבת אות כ"ה, ובתולדות שמואל חלק ג' סימן נ"ט אות א'.

ובמנחת אשר שבת סימן ל"א כתב לבאר ברעת המ"א, דאחר שניצוד הצבי אין צידתו נפקעת על ידי פתיחת הדלת, ואף שיש צידה בנעילת הדלת בראשונה, זה מכיון שעדיין לא ניצוד, אבל אחר שהוא ניצוד שוב אין צידתו פוקעת, אלא אם כן יצא לחפשי לגמרי ויתבטל ממנו כל שליטה של האדם. אך פתיחת דלת הבית אינה מסירה ממנו שם ניצוד, ולכן אין שוב צידה בנעילת הדלת. ואין נראה לחלק בין אם עבר די זמן שהצבי ישתחרר ממקומו מאז שקם הראשון, דאו לא בטל בזה עדיין צידתו ומותר לשני להתיישב, ובין אם יש לצבי אפשרות להשתחרר דבזה שוב יש צידה בסגירת הדלת. ואף שהאחרונים חלקו על המ"א בזה, היינו רק בצבי שעדיין אינו בר תרבות כלל, והוא חית בר ותיכף על ידי פתיחת הדלת כבר אינה ניצודה, אבל בנידון דידן במינים שדרכן לבא לבית בעל הבית, פשוט שהיא נחשבת ניצודה ועומדת.

בשלמי ניסן פרק האורג כתב, דלכאורה צ"ע מה שהקשו התוס' יו"ט והפוסקים, דמכיון שהשני נתן מקום לראשון לצאת, אם כן יחשב צד במה שאח"כ יושב שם, הא מכל מקום אף בזמן שנותן לראשון לצאת הרי עומד השני ליד הדלת ואם ירצה הצבי לצאת מיד יתפסנו בחד שחיא, ואם כן נחשב ניצוד ועומד אף בזמן שנותן לראשון לצאת ואין זה צד במה שיושב שם אחר כך. וכן בגונא ששניהם יושבין ברוחב הדלת וקם אחד מהם, אם ירצה הצבי לצאת, יתפסנו מיד בחד שחיא ונחשב ניצוד כל הזמן, ואם כן אף אם אחר כך השני ממלא את החלל צריך להיות פטור. ולפי זה בלולים וכדומה הרי אף בשעה שפותח את הדלת יכול לתפוס כל תרנגול שיצא, ואם כן מדוע צריך למלא חלל הפתח, הא כיון שיכול לתפסו בחד שחיא נחשב ניצוד ועומד, וגם מכיון שיכול לסגור הדלת, נחשב שיכול לתפסם בחד שחיא.

ונראה דהא דאמרינן דכל שיכול לתפסו בחד שחיא אינו ניצוד, היינו דוקא היכן שמצד הבעל חי עצמו אינו יכול לברוח ויכול לתפסו בקל, כגון חגבים בשעת הטל או כשהם מקלחות, או חיגר, או אפילו היה בביבר קטן שנמצאת במצב שאינה יכולה לברוח, או צב ושבלול וכדומה, אבל הכא בצבי כיון שיכול לברוח מן הבית, אף שכעת הוא עומד ליד הפתח ובקל יכול לתפסו אם ירצה לצאת מהבית, או דבקל יכול לסגור את הדלת, אפילו הכי כיון שאין זה במצב של הצבי עצמו [אלא מצד הבית] נחשב צד אם תופס הצבי או סוגר הדלת. והמשל לזה, וכי אדם שעומד קרוב מאד ליד צבי שעכשיו יכול לתפסו בקל, האם נימא שהצבי נחשב ניצוד כבר כיון שיכול לתפסו בקל ואם תפסו יהיה פטור, אלא ודאי כיון שמצד הצבי עצמו אינו חשוב במקום שאפשר לתפסו אינו נחשב ניצוד.

עוד נראה לבאר, דאף אם נימא דכל שיכול לתפסו בקל בשחיא אחת נחשב לניצוד ועומד, ולכן הצד חגבים בשעת הטל, או צבי חיגר וקן פטור, אבל הכא בפתח אף שיכול לסגור הדלת בקל או לתפוס הצבי בחד שחיא אם יעבור בפתח, אין בסגירת הדלת 'מעשה צידה' אלא דמהני רק שעל ידי זה עכשיו הוא יכול לצודו בבית בקל בחד שחיא. וביאור

ביאורים בדעת התוס' (ד"ס)

פירוש הרש"ש (הגר"ז)

'בצדו' של הראשון, ולא לפניו ממנו ולא לחוץ ממנו, ובהגהות הרש"ש על משנה זו המציא פירוש כזה מדעתו, וכבר קדמו הגר"ז, ואין צורך למה שכתב הרש"ש שם שעניינו רואות שעובי הצבי יותר מעובי אדם בינוני, שאפילו עובי הצבי קטן מעובי אדם כמו שכן ראינו הרבה צביים, אתי שפיר, דאטו איתא במתניתין שישבו שניהם בתוך החלל של עובי המזוזות, אלא מיירי שישבו על הפתח מבהרן סמוך לחלל המזוזות, וכל אחד

ישב קצתו נגד חלל הפתח וקצתו לחוץ, עכ"ד.

וברומה לפירושה של הרש"ש והגר"ז כתב גם כן בתורת שבת סימן שט"ז סק"ח, שהביא דהאליה רבה כבר דחה דברי המ"א, והביא ראייה מהתוספתא, וכתב דחידוש גדול על הגדול בתורה הוזה להתיר איסור דאורייתא, דמה בכך אם הצבי היה ניצוד מאתמול אם כשבת היה רגע שאינו ניצוד, מהיכי תיתי שיעלה על דעת אדם שאינו חייב אם צדו אחר הרגע הוזה, דמי זה יאמר על מה שנאמר בסעיף ב' שאם בכניסת שבת היה הצבי חגר או חולה ונתרפא ביום השבת שלא נתחייב הצודה אחר שנתרפא, ועוד הוסיף על שגגתו לשום כן בפירוש רש"י ח"ו, דמה שכתב רש"י דמי לצבי שהיה לו מאתמול, היינו שהיה לו מאתמול ועד עתה על ידי ששמר אותו, או שהיה בחדר הפנימי שהוא נעול או שהיה קשור, אע"פ שלאחר שנעל סילק שמירתו הראשונה, או שפתח את החדר הפנימי או קשירתו, שהרי רש"י לא כתב שהיה לו אתמול רק מאתמול.

ולענ"ד אין צורך למה שכתב התוס' יו"ט שהראשון נכנס לתוך הבית, משמע שהיו יושבים זה לפניו זה מאחור, שאין זה לשון בצדו, אלא איירי שהראשון מילא את הפתח ואח"כ בא השני וישב לו בצדו בסמוך לו ממש, ודחה את הראשון ומילא בדחיקתו את מקום הראשון, או שמילא את חצי הפתח ועל חצי השני פשט זרועותיו שלא יכול הצבי לצאת, ואח"כ ישב לו השני בצדו במקום שפשט הראשון את זרועותיו, ופשט זרועותיו לפניו מזה שיושב הראשון, ובכך אם גם יעמוד הראשון אין הצבי יכול להמלט, ולהכי פטור ומותר לפי שלא היה רגע שאין הצבי היה ניצוד בו, ולא אסרה התורה רק הצידה ולא שמירת צידתו, עכ"ד התורת שבת.

וביך דוד עמ"ס שבת מהדורה בתרא דף ק"ו ע"ב כתב, דבקול הרמ"ז ובמ"א השיגו לתוס' יו"ט, וכבר האריכו האחרונים בזה, ועיין באליה רבא. ובזרע אמת סימן ל"ח האריך ליישב דברי התוס' יו"ט. ומכל מקום אפשר לומר, דבצידו היינו שישב לפניו דוקא גם בצידו, ואם כן אפילו בהליכת הראשון לצד חוץ, הצבי ניצוד עדיין היה, עכ"ד.

בשו"ת אבני נזר סימן קצ"ג כתב, דראוי לבאר אם ההיתר שישב השני לאחר שעמד הראשון, הוא משום שאין עושה מעשה כלום רק יושב במקומו, או משום דלא הוי צידה, כיון שכבר ניצוד ופועל בשיבתו רק שלא יצא מצידתו. [והיינו דלצד הראשון איכא כאן צידה על ידי השני, אלא דמכל מקום מותר כיון שהוי צידה ממילא בלי מעשה, ולהצד השני אין כאן ענין צידה כלל, גם אילו היה כאן על ידי מעשה, משום שהוי רק ממשיך ומקיים צידה הקודמת].

ופשמי האבני נזר הך חקירה מסוגיא ערוכה ריש במה טומנין [דף מ"ח ע"א], רבה ור' זירא אקלעו לרבי ריש גלותא, חזויה לההוא עבדא דאנח כווא אפומא דקומקומא, נהוי רבה, אמר ליה ר' זירא מאי שנא ממיחם על גבי מיחם,

פירוש התורת שבת והידי דוד

פירוש האבני נזר

אמר לו התם אוקומי מוקים, הכא אולודי מליד, ע"כ. ומבואר בזה דמקיים החימום לא הוי כמחמם, ואם כן הוא הדין מקיים הצידה לא חשיב כצד מחדש. ומכאן נראה ליישב קושיית התוס' יום טוב במתניתין, דבא השני וישב בצדו אף על פי

נתבטלה צידת הצבי, וכשחזר השני לישב על מקומו למלא את הפתח הרי הוא חייב משום צידה מ.

מ. סימן שט"ז סעיף ו' ובמ"ב שם.

שעמד הראשון כו', דאי אפשר לשני למלאות מקום הראשון לבלתי תת המקום פנוי קצת, וכשיושב השני הרי הוא צד מחדש. דיש לומר שהליכת הראשון ושיבת השני כבת אחת, ואף שמקיים הצידה במעשה ושיבתו, שלולי ישיבתו היה נפסק הצידה אז, מותר, דמקיים הצידה אפילו במעשה מותר [משום דמקיים לא חשיב כצד מחדש], עכ"ד.

ובמאמר מרדכי סימן שט"ז סק"ט כתב, דדברי המ"א תמוהים מאד, דדבר ברור הוא דדבר שניצוד כבר אם הותר ממצורתו שייך ביה צידה, ואם חזר וצד אותו אדם אחר חייב, ואין צריך להביא ראיות על זה, והוא היפך משמעות הרב ז"ל, ובקל יש לדחות כל דבריו ולקיים דברי הרב תוס' יו"ט. ובקול רמ"ז ובכית דוד על המשניות תפסו על תוס' יו"ט וכתבו כדברי המ"א, אבל בשושנים לדוד נחלק עליהם וכתב שהעיקר כהתוס' יו"ט. וכן בלחם שמים דחה דברי המ"א, וכן נראה עיקרו, עכ"ד.

ובתוספת שבת סימן שט"ז סק"י י"א נקט כדברי המ"א ודלא כהתוס' יו"ט, עיי"ש. ובמ"ב ס"ק כ"ה הסכימו לתוס' יו"ט דלא סק"ז כתב, וכן כתב ביד יוסף שם ס"ק י"א.

ובתהלה לדוד סק"ז כתב, מה שכתב המ"א ס"ק י"א דאם היה הדלת נעול ונפתח מותר לנעול, עיין אליה רבה ס"ק ט"ז שהשיג עליו מתוספתא מפורשת, וכן משמע דעת הרב (הגר"ז) אף שתירץ קושית התוס' יו"ט באופן אחר. והתוספת שבת ס"ק י"א הביא דברי המ"א ולא ידעתי מה יש להסתפק עוד נגד התוספתא, עכ"ד.

ובבה"ל שם סעיף ו' ד"ה והלך לו כתב, וז"ל עיין במ"ב שהעתקנו דברי התוס' יו"ט לדינא, שכן סוברין רוב האחרונים וכמעט כולם, ודלא כהמ"א שכתב דהיכא שכבר ניצוד פעם אחת תו לא שייך בו צידה, ומותר לסגור הדלת לדידיה אם מכויץ לשמור ביתו ולא לצוד העוף, דאי לאו הכי גם להמ"א אסור כן כתב בספר נהר שלום. ולפי זה אם קנה עוף מחדש קודם השבת ועדיין לא הורגל העוף בהבית, ואירע שנפתח הדלת, אסור לסגור אח"כ, דנתשב על ידי זה צידה גמורה ויש בזה חיוב טאתא [א"ר], ואפילו אם מכויץ בסגירתו הדלת לשמור ביתו לברד ס"ק רישא הוא, וכמ"ש במ"ב סק"ו, וכל שכן אם מתכוין לשמור העוף שלא יצא מן הבית. ודוקא כשהבית קצר דמטא ליה בחד שחיה, אבל אם הבית גדול, או שהעוף כבר מורגל בבית ובה הוא מעצמו לערב למקומו, דאין בצידתו לכולי עלמא רק איסור דרבנן, וכדלקמן בסעיף י"ב, יש לומר כהאי גוונא לא גזרו על פתיחת הדלת אחרי שכבר ניצוד קצת פעם אחת [פמ"ג]. ובאמת אי אפשר לזוהר בזה כלל, על כן כדי להנצל מחילול שבת ראוי לזוהר כשקונה עוף מחדש קודם השבת, והבית קצר דמטא ליה בחד שחיה, יהיה קשור אצלו עד אחר השבת, ע"כ.

[עו] **במ"ב** סימן שט"ז ס"ק נ"ח כתב אמה שכתב הרמ"א דאסור לצוד מדרבנן חיה ועוף שברשותו, דלפי זה יש לזוהר שלא להכניס העופות בשבת מן הבית [כשהוא גדול ומחוסר צידה שם] למקום הכלוב שלהם ששם המקום צר

דעת האחרונים לדינא

זהירות בפתיחת הדלת כשיש שם בעל חי

שהרי היה יכול לברוח והוי חזר עכשיו לצודו, מיהו ודאי אם הוצרך האדם לצאת משם ופתח הדלת ונעלו לאלתר לא חשיב צד בהכי, שכיון שהוא שם על הפתח לא היה הצבי יכול לברוח דרך שם, ע"כ.

[עז] בשו"ת זרע אמת חלק א' סימן ל"ח כתב, בשם הרמ"ז, דקתני במתני' ישב אחד על הפתח ולא מלאוהו ובא הב' וישב בצידו הב' חייב והא' פטור, ואם איתא דכשאין הבעל חי בורח מחמת פחד האדם חשוב ניצוד, אם כן הוה ליה למימר להיפך, דהא' חייב דעל ידו מתפחד הצבי ואינו בורח והב' פטור דלא קעביד מידי אלא להוסיף שמירה דשרי, אלא צריך לומר דכל כמה שהפתח נשאר פתוח קצת אע"פ שהצבי מפחד מחמת האדם שעל הפתח, עם כל זה אינו חשוב ניצוד כל כך, שאין הפתח סתום.

ובחידושי רבינו משה קוים סוף פרק האורג כתב, דאם עמד על הפתח ונשאר שם חלל מעט שהצבי יכול לצאת משם, אלא שמפני פחד האדם הוא ירא ליקרב אליו, נראה שחייב, שהרי בעמידתו שם נגמרה צידת הצבי והוי כמו מילאוהו דתנן במתני'. אמנם אם היה שם מקום פתוח הרבה שיכול לברוח ולא היה נמנע מפני פחד האדם, אע"פ שיש ביד האדם לנעול הדלת כשיראה שהצבי מבקש לצאת, נראה דלא חשיב כניצוד בהכי שעדיין הוא מחוסר מעשה, רק הוא צד אותו כשנועל בפניו וכו'.

והגרש"ז אויערבך כתב (הו"ד בשש"כ פרק כ"ו הערה קכ"ט ובתיקונים ומילואים שם), דאם העופות והבהמות מפחדים מהאדם העומד על יד הפתח, אפשר שגם בשעה שהדלת פתוחה דינם כניצודים, אך הואיל ואם היה בא אדם לתופסם, יברחו גם דרך הפתח, אפשר שאינם חשובים עכשיו כניצודים, כיון שהעומד בפתח עדיין צריך לעצור אותם, והדבר צריך הכרע, עכ"ד. [ובשלמי ניסן פרק האורג כתב ששמע מהרא"ל אויערבך שליט"א, דיש לומר דכל מה שדן הגרש"ז דיחשב כניצוד מ'פחד' הוא רק היכא שהבית היה כבר סגור, וכסברת המ"א שכתב היו ניצודין ובפתיחת הדלת לא נתבטלה צידתם, (ואף דאנן קיימא לן דלא כמ"א, ומכל מקום בכי האי גוונא נסתפק הגרש"ז דיכול לחזור ולסגור, דאפשר עדיין לא נתבטלה צידתם עדיין הם יראים לצאת), אבל כנעמד בפתח הבית ולא מילאוהו והצבי מפחד לעבור לידו, ודאי שאין זה צד, דאם לא כן מה דן בתוס' יו"ט דכשקם הראשון הצבי יכול לברוח, וכי לא מפחד הצבי לצאת כשעומד אדם ליד הדלת, ורק כיון שמכל מקום יכול לברוח ואם ירדפו אחריו יברח אינו נחשב לניצוד, עכ"ד].

ובמגילת ספר שבת סימן כ"ד אות ד' הביא דברי הגרש"ז אויערבך, וכתב דנראה לבאר צדדי הספק, האם זה שהחיה והעוף נמצאים במקום כזה שאינם יכולים לברוח זה נחשב שהם ניצודים, או דילמא צריך שיכניסם תחת ידו ויוכל לשלוט בהם ולתופסם, אבל באופן שאם יבוא לתופסם יברחו, ואף שלעת עתה הם ניצודים ואינם בורחים זה לא נחשב לצידה. וכבר מצינו שנחלקו בכגון דא ספר התרומות והטור בענין סגירת תיבה שיש בה זבובים. ודעת ספר התרומה שנחשב לצידה מה שהם ניצודים בתיבה, אף שאם יבוא לפתוח את התיבה ולתופסם הם יברחו, והטור חולק וסובר שזה לא נחשב לצידה מה שהם ניצודים בתיבה והואיל ואינן תחת שליטתו, שהרי אם יבוא לפתוח התיבה ולתופסם יברחו. ולכאורה קשה על הטור ממה שאסור לפרוס מחצלת על גבי כוורת של דבורים, וחזינן שגם זה נחשב לצידה מה שהם ניצודים בתוך הכוורת, וכתב הט"ז שצריך לומר דשאני כוורת

ומקרי צידה גמורה. ובבה"ל שם ד"ה דאסור כתב, ח"ל עיין כמ"ב בד"ה לצוד במש"כ ולפ"ז וכו', ואפילו אם היו העופות בתוך הכלוב ופתח הכלוב יש ליוהר שלא יסגירונו, כיון שהוא מכניז בזה לצודם שלא יצאו חוצה, וכן משמע בספר זכור לאברהם בשם מחזיק ברכה, שזה לשונו לפתוח ולסגור לול של תרנגולים בשבת אסור, אבל מותר להאכיל להעופות אשר בלול ביום שבת קודש על ידי אינו יהודי ואם האיני יהודי בעצמו יסגור לית לן בה עכ"ל. ונראה דמיירי שהבית גדול, או שהלול עומד בחצר, דאם הבית קטן מותר לסגור הלול, ואפילו אם הבית גדול יוכל גם כן להאכילם בענין שלא יפתח הלול לגמרי שיוכלו לברוח, עכ"ל.

ובאור החמה סימן שט"ז שם כתב, דלכאורה יש כאן לדרן דאפילו כשפותח לגמרי אבל במה שהוא נמצא על יד הפתח וכשהעוף ירצה לברוח יפול מיד לתוך ידו, או על על כל פנים במצב של מטיא בחד שחיא, ואם כן למה יחשב עכשיו ככלתי ניצוד עד דכשסוגר יחשב צידה. ואפשר דשייך להביא ראייה מלשון המשנה ישב הראשון על הפתח ולא מלאוהו השני חייב, דלכאורה גם שם הוא במצב זה שגם על ידי הראשון נעשה כניצוד, דהרי הראשון יושב שם על הפתח ויתפסנו מיד כשיבוא לברוח ולמה השני חייב, ובפשוטו לא משמע דמיירי בשער רחב מאד שהראשון אין יכול לתפסו, דלשון מלאוהו משמעו כפשוטו דבענין שיסתם כל חלל הפתח. ואפשר דמכל מקום שייך לחלק דהתם הראשון אינו רוצה להתחייב ויכול לטעון אני לא באתי לצוד ואף שהיה הצבי בורח לא הייתי תופסו ומילא דלא עשה הוא כלום ונשאר הצבי כאינו ניצוד כלל, אבל הכא דמעיקרא היו העופות ניצודים בכלובם וזה שפותח אומר דאינו בא להתירם ולפתחם, אלא שרוצה לתת מזונות אבל הוא משאירם בצידתם, ואם כן במה שעומד שם נמשכים להיות ניצודים, עכ"ד.

ובמנוחה נכונה סעיף נ"ד הובא בשם החזון איש (עיין גם שו"ת הלכות סימן שט"ז סעיף י"ג), שהנכנס ללול או לרפת שנמצאים בו עופות או בהמות, שיש בהם חשש צידה, יזהר שכשפותח הדלת ימלא תיכף בגופו את חלל הפתח הפתוח, כדי שלא יעבור בעת סגירת הדלת על איסור צידה, ע"כ.

ובשו"ת זרע אמת חלק א' סימן ל"ח כתב, דבענין דתיכף שנכנס האדם ללול שיגיף אחריו הדלת ותיכף ליציאתו גם כן יגיף הדלת עמו, ובאותו הרגע של כניסה ויציאה נשאר מקום פתיחת פתח סתום על ידי האדם הנכנס והיוצא. אלא דצריך זהירות גדול לאדם הנכנס ויוצא שיעשה על דעת האמור, ואפשר שלא יזהר בכך, על כן יותר טוב להאכיל ולהשקות להעופות שבלול בשבת על ידי גוי שאף שיסגור הדלת מעצמו אין איסור בדבר, כדתנן פרק כל כתבי דף קכ"א גוי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה מפני שאין שביתתו עליהן וכו', ע"כ.

ועיין בקצות השולחן סימן קכ"א בבדי השולחן ס"ק י"א כתב, דעצה פשוטה לבעלי חנויות של עופות, שיעשו דלתות כפולות בחנות, וכשיפתח ינעול הדלת החיצונה בטרם יפתח הדלת השניה, וממילא לא יצאו העופות לחוץ, וגם היא מותר לנעול הדלת הפנימית כשיצא, כיון שהחנות גדולה והדלת החיצונה סגורה, ואחרי נעילת דלת הפנימית יוכל לפתוח ולנעול החיצונה. ועיין בשמירת שבת כהלכתה פרק כ"ז סעיף ל"ז, שהביא דבריו לדינא, עיי"ש.

ובחידושי רבינו משה קוים כתב, דאם נפתח הדלת וחזר ונעלו כדי שלא יברח חייב בנעילה זו משום צד,

ב"ע"ח
שמפחד
העומד
ליד
הפתח
אי חשיב
כניצוד

שהיא מלאה דבורים והם גדולים קצת וכשפותח את הכוורת אי אפשר שלא יתפוס אחד מהם ולכן נחשב לצידה. ובחזון איש סימן נ"ב ס"ק ט"ו כתב ליישב באופן אחר, שגם הטור מודה בדבורים שמה שהם ניצודים בכוורת נחשב לצידה אף שאינן תחת ידו, דיש לו תועלת מזה שהם ניצודים שם דרצון הבעלים שיהיו בכוורת ויעשו דובשנן, ורק בזבוכים שאין לבעלים שום צורך בצידתן בתיבה וגם אין צידה זו מסגירתם ביד האדם שישלוט עליהם, לכן אין שם צידה על זה, וכעין זה כתב הגר"ז בסימן שט"ז סעיף ה'.

ובנידון שלנו יוצא דלדעת ספר התרומה ודאי נחשב שהם עדיין ניצודים ועומדים אף שאי אפשר לו לתופסם ויהיה מותר אח"כ לנעול את הדלת, ולדעת הטור תלוי איך הביאור מדבריו, שלפי הט"ז צריך שיוכל לתופסם וכבר נתבטלה צידתם ואסור לחזור ולסגור את הדלת, אבל לפי החזון איש והגר"ז היות וניחא ליה כמה שהם ניצודים שם אף שאינן יכול לתופסם זה נחשב שלא נתבטלה צידתן, וכמו בכוורת של דבורים.

והנה בנידון של סגירת התיבה שיש בה זבוכים ספר התרומה מחמיר והטור מיקל, ונקטו הרמ"א והב"ח והמ"א דיש להחמיר כדעת ספר התרומה, אבל עדיין צ"ע אם נקטינן כוותיה גם לקולא, וכגון בנידון דין שספר התרומה לקולא והטור לחומרא, וחכם אחד טען שנידון זה גרע מתיבה שהיא סגורה, שבאמת הזבוכים אינם יכולים לצאת ממנה, אבל כאן הרי באמת יכולים לצאת ורק הפחד מונע אותם לצאת, והיות ואם יבוא לתופסם יצאו זה אינו נחשב שהם ניצודים, עכ"ד המגילת ספר.

ובאשל מכושטאטש סימן שט"ז סעיף י"ב כתב, דאין צריך לומר כשהבעל חי לא נתעורר לצאת על ידי פתיחת הדלת מצד שרואה שעומד שם האדם הפותח, ככהאי גוונא פשוט לכל שהבעל חי ניצוד ועומד בעת הפתיחה כמו בעת הסגירה. אך גם אילו נתעורר הבעל חי לצאת היה יוצא בעת הפתיחה ולא היה מעוכב על ידי ראותו האדם שם, רק שלא נתעורר כלל לצאת יהיה מאיזה צד שיהיה, אם מצד שלא שמע ולא ידע שפותחין הדלת או מאיזה סיבה אחרת, ככל גוונא כשאין הבעל חי עומד לצאת או והדלת שסוגרין בערו מעכבו מפעולתו, אז אין בזה שום נדנוד דררא דצידה, כיון שאינו רוצה לצאת אז הרי ליה כעופות הבאים לכלובם לערב ממש, מה לי התם שכיון שאינם רוצים לברוח אין בהם משום צידה, מה לי ככהאי גוונא כאשר כעת אין רצון הבעל חי לצאת, הנה לא שייך בו נדנוד צידה, כן נראה ברור וכו'. ואין בזה שום פתחון פה להחמיר.

ובסוף דבריו שם כתב בזה"ל, כתבתי במקום אחר אודות צידה שכשהעוף אין רצונו אז לילך לחוץ, ועומד במקומו גם אם יהיה הדלת פתוח, אין בזה איסור צידה, וכמו שכתב כמ"א בזה, ונראה שכן הוא גם כשהעופות רוצים לילך אז לחוץ, רק שכבר עמד הוא ומילא את הפתח שאז כבר אי אפשר להעופות לצאת, שאז יוכל לנעול הדלת לגמרי, וכן הוא כשכבר סתם הדלת את הפתח רק שיש בו עדיין כעין סדק שהיה יכול העוף להכניס ראשו לשם ולפתוח על ידי זה הדלת, שכל שהוא עומד שם ואין העוף עומד לצאת משם כל זמן שהוא שם, שהנעילה הגמורה אין בה חשש צידה, וצ"ע בכל זה, ועל כל פנים בספק אם העופות לא יבואו לכלובן לערב אם יניחם לצאת לחוץ, ועל כל פנים כשאולי יבואו לכלובן, אם לא יתפשם אדם לעצמו יש בזה ספק ספיקא, ספק שלא שייך בהם שום חשש צידה משום שבאים לשם מאליהן וספק שלא שייך

צידה בזה מצד שהפתח נעול קצת ומצד שהוא עומד לפני הפתח. ובפרט כשאין כוונתו כלל רק כדי שלא יכנסו לשם בהמות ובעלי חיים ויאכלו מזונן העופות, שגם שיש איסור מן התורה בפסיק רישא על כל זה מצורף לספק ספיקא הנ"ל קיל טפי, שעל ידי זה שיש ספק בזה גם שהספק הוא שמא ניצוד כבר, מכל מקום הרי יש בזה צד שאין צידה בפעולה זו, תיתי מהי תיתי, והוה ליה אינו מתכוין במה שאיננו פסיק רישא, ומכל שכן שיש ספק ספיקא לקולא, עכ"ד.

וממזרן הגאון ר' ניסים קרליץ שליט"א שמעתי, דאם הבעל חי מפתח מהאדם שנמצא על יד הפתח ומשום הכי נמנע מלצאת, חשיב כניצוד ועומד, ע"כ.

הגרש"ז [עט] אויערבך כתב (הו"ד בשש"כ פרק כ"ז הערה קכ"ח ובתיקונים ומילואים שם), דמסתבר שמותר לפתוח דלת בשעה שהצבי ישן או שפניו שלא כנגד הדלת, באופן שחזור וסוגר לפני שהצבי ירגיש בפתיחת הדלת, עיין סימן שט"ז במ"א ס"ק י"א, ומה שהקשו האחרונים על דברי המ"א, עיי"ש באליה רבה וברש"ש וכו' שהקשו עליו מהתוספתא, דמבואר שאם נפתח לחצר ונעל דחייב, אך נראה דשאני הכא דמיירי שהצבי ישן ולא נתבטלה הצידה הראשונה, ואולי רק כשהוא ממש ישן, אבל אם הוא ער ופניו שלא כנגד הפתח מיד בטלה צידתו, ועיין סימן שט"ז סעיף ו' בבה"ל ד"ה והלך, עכ"ד. והיינו אף דהצד צבי ישן מבואר בגמרא דחייב כיון שמרגיש שבאים לתפוסו מיד בורח, הכא שאני כיון דהוי ניצוד בשעה שהדלת סגורה, על כן אף אם פותח וסוגר הדלת לא חשיב צידה חדשה כיון שאינו מרגיש בשעה שישן.

ומהגר"נ קרליץ שליט"א שמעתי, שאם הצבי ישן ופותח הפתח כדי לסגור מידיה, יש לומר דככהאי גוונא אינו מתבטל הצידה הקודמת, אולם אם אינו סוגר הדלת מיד ויש אפשרות שבזמן שהדלת פתוח יתעורר הבעל חי ויברח, יש לומר דאסור לסגור שוב הדלת, דהתבטל צידתו הראשונה, ועכשיו שסוגרו הוי צידה חדשה. ואם הבעל חי ער אולם פניו אינם כנגד הדלת, תלוי אם יכול להרגיש שנפתח הדלת אם לא, עכ"ד.

בספר ל"ט מלאכות מלאכת צד בביאורים ס"ק קמ"ד פתיחת כתב לחקור, בהיכא שפותח הדלת רק לזמן קצר מאוד, וכגון שהבהמה רחוקה מן הדלת ואין אפשרות לה לרוץ אל הפתח ולברוח קודם שינעול הדלת דשמא זה לא חשיב צידה אף התחולקים על המ"א, דיש לומר דלא הוי פסיק רישיה לצידה אלא כשהבעל חי סמוך להפתח ויכול לברוח דרך הפתח קודם שיכול זה לנעול. אבל אם הבעל חי רחוק כל כך שאין לה באפשרות להגיע אל הפתח עד זמן אחר שכבר נעל אותה, אין בפתיחתה זה משום צד לכולי עלמא דאינו אלא כדבר שאינו מתכוין דלא הוי פסיק רישיה. אכן ממה שכתב התוס' יו"ט משמע דבהליכת הראשון לשעה קטנה הוי מחוסר צידה בינתיים קודם שחזר השני וישב שם, ולא חילק בין היכא שהצבי סמוך להפתח או רחוק מן הפתח.

וצריך לומר דאע"ג שהצבי רחוק מן הפתח חשיב על ידי פתיחת הדלת כמחוסר צידה, כיון דאילו היתה סמוך להפתח היתה יכולה לצאת (והוי חשיב אז בודאי כמחוסר צידה), הכי נמי אפילו ברחוק מן הפתח חשיב כמחוסר צידה על ידי פתיחת הדלת באותו רגע. והדוגמא לזה, מי שירו סמוך לחיה ואפשר לתופסו הא ודאי לא הוי בזה כניצוד ועומד מחמת שאפשר לו לתפוס בהושטת ידו לבד, דרק על ידי עצם תפיסת החיה הוא דחשיב כניצוד ועומד. והכי נמי הוא כן לענין נעילת הדלת קודם שיברח הצבי, דאע"ג דאפשר לו

פתיחת
וסיניח
דלת
כשהצבי
ישן

פתיחת
הדלת
כשהבע"ח
נמצא
רחוק
ממנה